

Atrium

Studentmagasinet for Det humanistiske fakultet
UiB nr. 4 2012 19. årgang

Redaktør

Keren Rebecca Marthinsen
Keren.Marthinsen@student.uib.no

Journalistansvarleg

Mari Mulelid
mari_muli@hotmail.com

Økonomiansvarleg

Ingvild Revne
ingvild_r@yahoo.com

Fotoansvarleg

Tilla Tine Bårdsdatter Bønes
tillatine@gmail.com

Layoutansvarleg

Kristine Turøy
kristine.tur@gmail.com

Presseansvarleg

Ingvild A. Jansen
ingvildajansen@gmail.com

Redaksjonssekretær

Hanne Kari Njåstad
hanne.kari@hotmail.com

Bloggansvarleg

Hilde Aurora Flak
hildeaurora@gmail.com

Journalistar

June Røys Hauge, Marit Solemdal, Mari Mulelid,
Keren Rebecca Marthinsen, Tilla Tine Bårdsdatter
Bønes, Ingvild A. Jansen, Ingvild Revne,
Hilde Aurora Flak, Ove Wisløff, Gina Raanaas
Tandberg, Lisa Dalby Pedersen, Marianne Aasen,
Mette Dahle, Helle B. Indrebø

Fotografar & Illustrasjon

Tilla Tine Bårdsdatter Bønes, Hanne Kari Njåstad,
Hilde Aurora Flak, Keren Rebecca Marthinsen,
Lisa Dalby Pedersen, Mette Dahle, Aslak Rismyhr
Bakkeland, Ingvild A. Jansen

Layout

Kristine Turøy, Sasha Azanova, Raquel Maia Marques,
Persijn M. de Rijke, Tilla Tine Bårdsdatter Bønes,

Framsida

Aslak Rismyhr Bakkeland
Eksterne bidragsytarar Lise Marie Lunaas Holt,
Marte Husdal Råen, Marthe Taranger Morland,
Elisabeth Tonheim, Jan Ferdinand Pedersen,
Merle Klein

Trykk

Atrium kjem ut to gongar i semesteret.
Magasinet vert gjeve ut med stønad frå Det
humanistiske fakultet og Kulturstyret.
Desse står utan redaksjonelt ansvar.

KULTURSTYRET

Det humanistiske fakultet
Sydnesplass 9, 5007 Bergen
atrium@uib.no

Besøk oss på:
www.atrium.b.uib.no
twitter @AtriumHf

LEDER 3

MASTERSTUDENTEN Politikk og identitet med språket som våpen 6

FAGPRESENTASJONEN KUVI107: Hekseprosessene og den magiske verda 8

JEG ELSKER DEG Novelle av Ove Wisløff 12

KUNSTNERE I EKSIL Intervju av Marianne Aasen 16

WHEN YOU'RE STRANGE Tekst av Mette Dahle 20

«IKKJE FÅ PANIKK, RØYSKATT!» Tekst av Mari Mulelid 23

REALISME I FILM Ove har vore på BIFF 26

OM Å VÆRE ET VANEDYR Essay av Gina Raanaas Tandberg 28

MØ:LENPRIS / MØLLENPRIS / MØHLENPRIS Essay av Hilde Aurora Flak 32

DAGDRAUMAR Tekst av Helle B. Indrebø 36

EN ENGASJERENDE DAG Feature-artikkel av Lisa Dalby Pedersen 37

PARIS I PRAKSIS Kåseri av Lise Marie Lunaas Holt 42

SILJA DYNGELAND Intervju av Tilla Tine Bårdsdatter Bønes 44

PENSUMFRITT Hva leser de fremtidige lærerne? 47

IKON H2O

IKON er Atriums visuelle
seksjon som består av bidrag
frå studentar ved Det
humanistiske fakultet.

Neste tema: **Byprospekt**
Send inn ditt bidrag til
tillatine@gmail.com

Tekst og foto: **Keren Rebecca Marthinsen**
keren.marthinsen@student.uib.no

Vi er en del av en kultur. Vi bor i et lite land som bryr seg om hva som skjer i andre land i denne store verden. Valget er over. Obama vant. Likevel står det nye valg fremfor deg. Hva skal du velge? I eksamensperioden kan det å velge virke fjernt fra virkeligheten, men du må ikke glemme at du fortsatt står fritt til å bestemme. Du kan enten velge å sitte i den slitte og skitne joggebuksa og stinke inne i den mørke leiligheten, eller du kan velge å hoppe inn i dusjen, spise en god frokost og dra av sted til tidenes plass: Sydneshaugen skole.

Er du lei av pensum, kan du velge å lese *Atrium*, som er skrevet av studenter for studenter. Du drømmer deg kanskje bort foran dataen., så når du egentlig skal skrive 7000 ord går du heller inn for å sjekke hvor mye det koster å reise til København eller Hawaii. Vi har problemer med å leve i nuet. Når vi er hjemme vil vi reise vekk, og når vi er bortreist sier vi: Borte bra men hjemme best. Du trenger ikke reise langt, ta heller en titt på kåseriet skrevet av en student som er på utveksling i Paris.

Drøm deg gjerne bort ved å forsvinne inn i teksten om dagdrømmer, men ikke glem at tid er hellig. Tid kommer, men det kan føles som at det aldri kommer nok. I eksamensperioden blir tiden forandret. Vern om den! Del den. Del den med venner, del den med deg selv og del den ut til pensum. Pensum må kanskje stå i første rekke, men ikke glem at du er hovedpersonen i livet ditt. Bruk tid på deg selv, og det du har lyst til. Se en film, eller les om BIFF på side 26.

Du kan så smått begynne å glede deg til jul, men for all del, ikke overdriv. Tenn lys, hør på inspirerende musikk og sist men ikke minst beveg deg. Se rundt deg. Alle fjellene som bare venter på å bli berørt. Ta på deg, kle deg opp for å komme deg ut av lyset inne til mørket ute. Snakk med deg selv mens du går, vær så gal som du kan, for det er nå du kan være det. For denne muligheten får du aldri igjen og denne tiden kommer aldri tilbake. Nyt den! ♡

Politikk og identitet med språket som våpen

Uttalelsen som fikk hele den franske nasjonalforsamlingen til å reise seg og gå.

Tekst og foto: **Keren Rebecca Marthinsen**
keren.marthinsen@student.uib.no

Katharina Nitter Gudmundsen skal skrive en lingvistisk masteroppgave med kulturvri. For henne var det ikke tilfeldig at oppgaven hennes skulle falle på et slikt tema. Hun har i de siste årene fulgt med på ulike debatter i Frankrike, for eksempel om hodeplagg og om minoritetenes rolle i offentligheten. I dette landet har det vært mye oppstyr rundt spørsmål om å gi tillatelse til å bære religiøse plagg eller symboler i det offentlige rom. Disse debattene ble en inngangsport til et meget interessant og spennende tema.

DISKURSANALYSE

– *Hva skriver du masteroppgave om?*

– Jeg skriver en argumentasjonsanalyse av to politiske taler som ble holdt i februar 2012, før presidentvalget. Disse talene representerer to vidt forskjellige syn på det franske sivilisasjonsbegrepet *civilisation*, som på norsk kan oversettes til begrepet «kultur».

Det hele startet under et privat møte mellom det høyreorienterte partiet l'UMP, og studentorganisasjonen UNI, som også knyttes til høyresiden. Innenriksministeren for l'UMP, Claude Guéant, holdt en

tale hvor han sa: «Alle kulturer er ikke likeverdige, noen kulturer er bedre enn andre». Han begrunnet utsagnet sitt ved å tilføye: «Hvem kan motsi uttalelsen om at en kultur som nedverdiger kvinnen ikke skal stilles likeverdig med vår franske kultur?» Til tross for at denne uttalelsen skapte kraftige reaksjoner, fikk den likevel støtte fra blant andre tidligere president Nicolas Sarkozy (l'UMP). Han mente at påstanden både var fornuftig og helt logisk.

Politiker og representant for Martinique i Nasjonalforsamlingen Serge Letchimy var sterkt uenig i dette og skrev et åpent brev til Guéant på bloggen sin som omhandlet at Guéant ikke lenger var velkommen på offisiell visitt til Martinique, en visitt som var planlagt de påfølgende dagene. Letchimy benyttet anledningen til å påpeke at på grunnlag av Guéant sin uttalelse ville han ikke bli «offisielt» mottatt.

Katharina forstetter med å si at det som er interessant med denne uttalelsen, er utfallet. Den fører til at Letchimy blir så provosert at han tar ordet i *l'Assemblée nationale* den 7. februar, hvor han sammenlikner talen til Guéant med noe som kan minne om en tale i det

nazistiske regimet. Temperaturen stiger mellom de to frontene. Letchimys tale gjenspeiler hans opposisjon mot Guéant og regjeringen, noe som resulterte i at hele nasjonalforsamlingen reiste seg og gikk.

SPRÅKETS MAK. «VI» OG «DE»

– Motivasjonen min er å avdekke hva som skjuler seg bak Guéant sin uttalelse. Hvordan kamuflerer han det han vil si, og hva er det han egentlig sier? Det ligger mye makt bak en slik uttalelse, spesielt i

FAKTA

* Doxa = Det som antas som normalt og helt legitimt å si.

* Cécaire = Forfatter og poet. Kjent verk: «Discours sur le colonialisme» en slag politisk tale som retter skarp kritikk mot den europeiske kolonialismen og den europeiske "tankegangen".

denne konteksten, og det er dette som skal analyseres. Jeg skal se på ordbruken i de to talene, og på hva som ligger i begrepet *civilisation*. Hvilke ulike forestillinger som er knyttet til begrepet, og hvilke ringvirkninger disse skaper: Kultur = politisk styre = samfunn?

Det humanistiske perspektivet vil være viktig i den kontekstuelle delen av oppgaven. Det er nettopp dette Letchimy anklaget Guéant for, at han viser mangel på respekt for menneskeheten.

Han kritiserer Guéant for ikke å kunne skille mellom politiske regimer, sosiale samfunnsformer og kulturen som kultur.

Hva er det som skaper samfunnet slik det er i dag, og hvilke retoriske grep

benyttes for å argumentere for de ulike oppfatningene? Det er ingen tvil om at disse to uttalelsene er basert på et forhold mellom politikk og makt, hvor historie spiller en viktig rolle. Letchimy, som vil

”

Alle kulturer er ikke likeverdige, noen kulturer er bedre enn andre

Claude Guéant

videreføre arven til Cécaires, grunnlegger av Negritude-bevegelsen, trekker inn andre verdenskrig, mens Guéant har vokst opp i et land som tidligere var en stor kolonimakt. Derfor vil jeg også bevege meg innom den kompleksiteten som ligger i det franske samfunnet, hvor en kvass deling mellom «vi»

og «de» i den politiske diskursen reflekterer denne kompleksiteten på mange måter. Letchimy er ikke bare en representant for Martinique, men han og Guéant gjenspeiler også forholdet mellom Martinique og

Frankrike. Han er en *underdog* som viser sterk uenighet, og vil riste løs i tankesettet som Guéant representerer. I talen han holder i nasjonalforsamlingen refererer Letchimy til Cécaire, forfatter av et manifest om kolonialiseringen/ kolonialismen, for å vise hva Guéant egentlig mener, og hvor farlig dette er. Jeg vil sette denne problemstillingen inn i en teoretisk ramme hvor jeg ser på kollektive oppfatninger, *Doxa*, om politikk og makt. Hvem som har makt til å etablere ulike definisjoner, skape en måte å tenke på; hva som går seirende ut som en dominerende oppfatning.

Å si at noen kulturer er mer verdt enn noen andre, blir på en måte det samme som å si at noen mennesker er mer verdt enn andre. En måte å ransjere ulike levemåter på, hvor den franske blir plassert høyest. ▲

KUVI107: Hekseprosessene og den magiske verda

«Bare tittelen på det er jo litt tiltrekkende i seg selv da, selvfølgelig.»

-Stig Andreassen, leder for fagutvalget ved Digital Kultur

Tekst: **Helle B. Indrebø**

helle.indrebo@student.uib.no

Foto: **Tilla Tine Bårdsdatter Bønes**

tillatine@gmail.com

En morgen i oktober møter jeg student, Stig Andreassen på Sydneshaugen skole. Stig sitter ved et bord i kantinen og venter på meg mens han trykker på en teknisk duppedings av et eller annet slag. Jeg hilser og unnskylder at jeg er litt for sen, deretter bytter, jeg batterier i diktafonen min, legger den på bordet og sier «prat».

Det er ikke så vanskelig å være ved samme bord som Stig, det er ingen pinlige stillheter ettersom Stig er uhyre god til å prate, i positiv forstand. Han er også en meget trivelig kar med mye kunnskap, og som har engasjement for det han gjør. Det er rett og slett fascinerende å høre på ham når han forteller om faget han tar og om hvorfor det kan være fornuftig å ta et slikt fag. Inni meg tenker jeg at han må være praktstudenten nettopp, på grunn av den interessen han viser for fagene. Dette semesteret tar han «heksefaget», som det kalles på folkemunne. Egentlig heter det *KUVI107- Hekseprosessene og den magiske verda*, men det er like fullt mystisk og interessant.

Som trylleformulaer i en svartebok triller ordene ut av Stig,

men i første omgang lurar jeg jo på om det i det hele tatt er noe poeng for oss i dagens samfunn å skulle lære om hekser?

«Det er for så vidt et fag som har dagsaktuelle tema også, selv om kanskje verdensbildet det vises til i faget er mye eldre så forekommer jo heksejakter vel så mye idag som tidligere egentlig. (...) Tankegangen med en sydebukk er jo ikke akkurat noe nytt, om det blir kalt en heks eller en psykopat er jo for så vidt bare semantikk.»

FORKLARINGSBEHOV

Samtalen forsvinner over på en del andre aspekter ved menneskets tankegang. Man får utbytte av emnet mer enn bare rent faktisk å lære om hekser. I dette faget lærer man om kirkens rolle i samfunnet, hvorfor noe av «magien» var god og hvordan annen magi var ond. Den gangen var det ikke spørsmål om hvorvidt det fantes magi, det var fakta. Å søke forklaringer er iboende i menneskets natur. Hvis det skjedde et uventet dødsfall i familien, så ønsket man jo å vite hvorfor, og når en ikke fant noe svar så var

HEKSE
STEINEN

50
ALLOTTE
FOR
RUSTENINGO
1550-1700

det lett å skyldte på en vortete og sur dame i gata som hadde sett stygt på den avdøde noen dager i forveien.

Undertegnede tenker at det mange ganger er slik ved dødsfall blant noen som står en nær at en selv eller andre sier noe sånt som at *det er en mening med alt som skjer*. Kanskje dette er en slags forklaring som passer med skjebnetenking, eller tanker om Guds straff. Jeg vet ikke selv hvorfor det faller oss så lett å si at det er en mening med alt, men jeg vet at slike ord er fullstendig meningsløse når en står midt i sorgen. «Hva skal være meningen med noe så vondt?»

Ifølge Stig er dette forklaringsbehovet så dypt forankret i mennesket at det er naturlig å søke en forklaring, enten det er i psykologien eller vitenskapen eller hva som helst. «Vi trenger en forklaring, og det vitenskapen ikke har en fasit på, finner vi gjerne en annen forklaring på. Om det er høyere makter, hekser eller hva det måtte være vi holder ansvarlig!»

HARRY POTTER-EFFEKTEN

De siste ti årene har hekser og vampyrer virkelig skutt fart, og Halloween er mer populært enn noensinne. Muligens kan interessen for et slikt fag være ett produkt av populærkulturens fokus på magi og høyere makter. Foreleserne på faget er Nils Gilje og Bente Alver som er velkjente skikkelser i universitetsmiljøet.

«Det var vel en av foreleserne som kalte det Harry Potter-effekten, noe som egentlig er ganske passende siden man faktisk

kan gå ut av Universitetet og si at man har studert magi ved Universitetet. Det er jo forsåvidt nesten verdt å ta faget bare for det» sier Stig og smiler lurt.

Bente Alver gikk av med pensjon for en stund siden, men hun underviser fremdeles på KUVI107. Bak seg har hun mye erfaring fra samarbeid med synske, som for eksempel Anna Elisabeth Westerlund som hun gav ut en bok om i 2009, og Nils Gilje har blant annet skrevet boken *Heksen og Humanisten* som er på pensum. Denne handler om Anne Pedersdatter, den siste «heksen» som ble henrettet i Bergen, og mannen hennes Absalon Pedersson Beyer. Her får man en innføring i datidens tankesett, rettsprotokoller og en god idé om hvordan og hvorfor heksejakter kunne forekomme.

På spørsmål om dette faget skiller seg fra historiefagene, så innrømmer han at han ikke vet dette, siden han ikke har tatt historiefag. «Kanskje forskjellen ligger i at det ikke er fjern, historisk informasjon direkte opplest fra pensum. Det handler om det ekte, det som er nå og det som var.» Stig sier at faget er viktig fordi vi må lære om fortiden for å unngå å gjøre de samme feilene i fremtiden.

«Vi går nærmere innpå personer og det er således et fag som gir en de personlige historiene. I historieøkene leser man gjerne om de store slagene, mens her får man høre om hverdagen. Det er tross alt flere hverdager enn store slag.»

– Blant annet har man historien om Anne Pedersdatter fra Bergen der man både har dagboken til mannen, rettsprotokoller, altså godt materiale som gjør at man får den personlige historien til disse menneskene. Det er jo tragiske skjebner det er snakk om, og man kan ikke unngå å få et slags forhold til disse menneskene når man jobber så tett inn mot de personlige historiene. Så det jeg tror er forskjellen fra historiefaget er at man får det personlige, mens man i historiefaget får oversikten.

– Uten at jeg skal ta dette for sikkert, siden jeg ikke har tatt historiefaget, smiler Stig.

UTBYTTET FRA FAGET

«Ved å ta dette faget får man innblikk i hvordan menneskene hadde det i hekseforfølgelsesens tid. Man får komme inn på personlige skjebner, og lærer på et vis at det ikke er alt som kan forstås. Og at ikke alt skal bli forstått heller. Vi må bare godta at vi ikke kan forklare alt. Det er også viktig å lære om fortiden for å kunne se hva som har blitt gjort. Men det er jo ikke sånn at vi lærer av våre feil alltid. Det er det jo ikke» sier Stig.

Undertegnede har lest at man noen steder fremdeles har heksejakter. Etter inntredenen av misjonsarbeidet i Afrika har en

KUVI107: HEKSEPROSESSENE OG DEN MAGISKE VERDA

* Gir 15 studiepoeng

* Går høstsemesteret

* Krav til forkunnskaper: Ingen.

* Faglig overlegg: KUVI257

* Fra emnebeskrivelsen: «Emnet tar sikte på å gi ei kulturvitenskapleg innføring i viktige trekk ved dei norske og europeiske hekseprosessane i tidlig nytid (ca. 1500-1700) med utgangspunkt i aktørane sitt magiske verdsbilde. Det blir også lagt vekt på komparative perspektiv, der også heksejakt i nåtida, til dømes i Afrika, får en hvis plass. Målet er å gi grunnleggende kunnskap om årsakene til hekseprosessene. Hekseprosessene blir analyserte i lys av spenningar og konflikter mellom folkekultur og elitekultur, magiske elementer i folk sine kvardagspraksiser og rollen til kirken og rettsapparatet.»

STIG ANDREASSEN

- * Rolle: Leder for fagutvalget for digital kultur/student.
- * Utdanningsbakgrunn: IT-sikkerhet og Digital kultur

begynt å stole mindre på «de kloke» og deres bruk av magi som ledd i noe godt. Det hele ligger i synet på verden. Om man tenker at det er en magisk verden og ikke stiller spørsmål ved magi og hvilken makt den har, så er det jo klart at magi kan være farlig. Kan man gjøre godt, så kan man gjøre ondt også. Og det var det som skjedde under heksejaktene i Norge. Stig fortalte at det aldri var spørsmål om hvorvidt trolldom fantes eller ikke. Derfor kunne disse heksejaktene skje. For trolldom var ekte.

STEREOTYPISKE HEKSESTUDENTER?

Heksekunst og magi.. Jeg ser for meg en gjeng med svartkledde mennesker med sopelimer når jeg tenker på faget, men nå heter jo ikke akkurat faget heksekunst og magi. Likevel går faget for «heksefaget». Ikke alle har hørt om det, men det er jo verdt en titt innom emnet på UiB sine nettsider. Kanskje har du noen frie studiepoeng til gode? Dersom du er singel og mann kan det jo hende at det lønner seg å ta dette faget? I følge Stig er bare to av ca. 20 på forelesningene menn. Noe som også kan late til å være en generell trend for kulturvitenskapfagene. Dessverre får jeg også vite at det ikke er så mange sortkledde på forelesningene. Ikke har noen med seg Harry Potter-kappe eller sopelime heller. Skuffende, spør du meg. Personlig skulle gjerne sett noen med vortete nese og sopelime hoppe rundt i borggården på Sydneshaugen skole. Men slikt får vi nok bare se på Halloween. ▲

KILDER

– http://studentportal.uib.no/index.php?link_id=2227&sublink_id=&toplink_id=2411&mode=show_page&content_id=686&modus=vis_emne&kode=KUV1107

jeg elsker deg

Tekst: **Ove Wisløff**

ove.wisloff@student.uib.no

Illustrasjon: **Tilla Tine Bårdsdatter Bønes**

tillatine@gmail.com

Jeg elsker deg!

Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Hvorfor hadde han sagt det? Det var så logisk der og da. Men når han tenkte tilbake på det var det med skam og pinlighet. Når han tenkte tilbake på det nå ønsket han at han hadde en unnskyldning, at han var full eller at han bare hadde fleipet. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Det var noe absolutt i måten han sa det på, ikke minst i ordenes betydning. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Nå skulle han møte henne igjen for tredje gang siden han sa det. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Den første gangen var jo selvfølgelig neste dag på skolen. Han vurderte å få vitnemålet tilsendt. Han gikk i håp om at når de møtes ville hun ombestemme seg og si at hun elsket han også. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Den andre gangen var tilfeldig. Sommerferien hadde begynt og han skulle på hytta til foreldrene. Han stoppet på en bensinstasjon som han ellers aldri stoppet på. Han hadde lite bensin og kom ikke til å rekke den han pleide å stoppe på. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Når han hadde betalt og var på vei ut gikk han nesten i henne. Å, beklager. Så sa hun navnet hans. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Hjertet hans holdt på å stoppe. Han kjente igjen stemmen med en gang. Han klarte ikke å si noe. Det var

jammen meg lenge siden. Han fikk fram et nikk. Han sto fortsatt med vekslet i hånden. Ut å kaste mynt? Hva? Hvorfor har du så mange mynter i hånden? Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Denne gangen ble da den tredje. De hadde avtalt å møtes neste dag. Hun og en venn skulle leie en hytte ved den lokale campingen. Han visste godt hva slags venn det var, men han ville ikke at det skulle trenge frem fra underbevisstheten. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Han skulle møte dem der. Han satte seg i båten. Det var det letteste. Det var en plass hvor det var lettere å komme inn fra vann enn land. Han satt seg ned i båten. Hvis han bare ikke tenkte på hvor han skulle, så gikk det greit. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Minnene traff han som et slag i brystet. Han la seg ned i båten. Han hadde ikke spist noe og solen var sterk. Helvete i båt. Han skulle møte de klokka tre og nå var den kvart på. Det tok ti minutt bort, hvis en ikke regnet med den tiden det tok å finne en båtplass. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Han reiste seg opp. Han prøvde seg på motoren. Kreftene sviktet. Det var uutholdelig. Han fikk ikke engang lyd i den. En bie surret rundt øret hans. Luktet av bensin gjorde han svimmel.

Han satte seg ned igjen. Ikke grin. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre.

Mobilen hans ringte. Ring, ring, ring. Han klarte ikke. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Hvis han ikke fikk noe næring snart så ville han besvime.

Det er ikke det. Jeg bare kan ikke føle noe jeg ikke føler. Du må skjønne det. Jeg elsker deg også. Men ikke på den måten. Er du gal. Nei, jeg mente det ikke sånn. Du kommer til å finne noen andre.

Da han våknet var det mørkt og han var kald og tørst. Munnen føltes som sandpapir. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Hodet verket. Han prøvde å reise seg opp, men måtte sette seg ned igjen. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Han så på mobilen. Elleve tapte anrop og en melding. Hei, håpte du ville komme i dag. Merker jeg er litt skuffet.

Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Jaja, hvis du ikke vil ha kontakt så kan ikke jeg tvinge deg. Kom bort hvis du ombestemmer deg. Så hadde hun skrevet nummeret på hytten de bodde i, og til slutt en hilsen. Han prøvde å reise seg igjen. Litt saktere denne gangen.

Han kom seg til slutt ut av båten og opp på land. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Han var svimmel og

bevegde seg i en slags ørske. Alt er tåkete.

Han tenkte på henne. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Alt var mørkt. Jævlig. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Han snudde.

Han skal til å gå i båten når han hører en stemme. Stemmen hennes. Hun roper navnet hans. Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Nei, jeg orker ikke mer. Han tar skrittet ut mot båten.

Vent! Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre. Det er henne. Et glimt av håp. Elsker hun meg? Jeg elsker deg! Jeg vil bare være med deg, ingen andre.

Han faller.

Jeg elsker deg!

Jeg vil bare være med deg,
ingen andre. ♣

Kunstnere i eksil

Tekst: **Marianne Aasen**
marianne.aasen@live.no

Krig, fundamentalisme, sensur, trusler og forfølgelse er alle eksempler på situasjoner som kan tvinge en kunstner i eksil. Denne artikkelen tar for seg hvordan eksiltilværelsen kan påvirke en kunstner sitt arbeid. I den forbindelse har *Atrium* intervjuet forfatteren og reporteren Kawa Gharji fra Afghanistan. Gharji forteller litt om sensur og trusler i hjemlandet, og han forteller om utfordringer han har møtt i forbindelse med eksiltilværelsen. Kunstnere og forfattere tilhører ofte et faglig miljø, som ifølge Gharji er et «felleskap som gir følelse av tilhørighet..[hvor man] utveksler erfaring og lærer seg å bli profesjonell». Gharji mener tapet av dette miljøet kan ha negative konsekvenser for arbeidet som forfatter.

Gharji er en forfatter fra Afghanistan som har levd fem år i Norge. Morsmålet hans er persisk, men i tillegg snakker han russisk, engelsk og hindi. I Afghanistan jobbet han i forskjellige nyhetskanaler. Etter at han kom til Norge startet han sin egen blogg, i tillegg til å skrive for ulike nyhetssider på internett. Han er medlem av Pen Club, som er en verdensomspennende organisasjon for forfattere. Organisasjonen har gjerne en avdeling i hvert land, hvorav den norske søsterorganisasjonen kalles

Norway Pen Club. Pen Club jobber for ytringsfrihet, og støtter forfattere ved hjelp av rådgivning, konferanser og publisering.

Hva jobbet du med i Afghanistan?

– Jeg jobbet tre år i TV og for ulike nyhetsmagasiner. I tillegg var jeg forfatter og poet. I Afghanistan var jeg vert og direktør for et tv-program om litteratur og kultur. Programmet hadde to deler. Den første handlet om språk og litteratur, hvor jeg blant annet intervjuet ulike forfattere. I den andre delen av programmet drev jeg med bokanmeldelser. Ved siden av dette jobbet jeg også for et magasin om menneske - og kvinneverettigheter. Jeg jobbet kun en kort tid for dette magasinet. Jeg sluttet på grunn av sensuren. Artikkelen jeg skrev måtte først sensureres av direktøren, deretter av alle bladets sponsorer. Først da kunne den publiseres. Ifølge Afghansk lov om media er det forbudt å publisere noe som bestrider Islam eller sharialoven (et religiøst islamsk lovverk som er basert på koranen og beretninger om

Muhammads liv). Sharialoven utgjør et stort problem. Ofte har Islamske ledere veldig ulike meninger om hva den inneholder. Afghanistan har et svært lavt utdanningsnivå etter alle årene med krig. Sharialoven har derfor en sterk stilling og er en hindring for både kvinneverettigheter og ytringsfrihet. Sensuren er en annen konsekvens av dette.

”

Dersom man ønsker å skrive en artikkel, er det mange faktorer man må ta hensyn til.

Til tross for at Afghanistan er kjent for sine fundamentalistiske impulser, blir jeg overasket over å høre at sharialoven er nedfelt i medialoven og grunnloven. Den Afghanske lovgivningen er kanskje ikke så sekulær som man

Etter min mening kan bakstreverske og autoritære tendenser i Islamske land relateres til kvinnes mangel på rettigheter

skulle tro, selv etter at amerikanerne tok kontroll over landet. Det slår meg at jeg tross alt vet ganske lite om hvilke praktiske hindringer en forfatter eller nyhetsreporter kan møte i et land som Afghanistan. Jeg spør derfor mer om dette, og Gharji gir meg villig flere detaljer.

Foto: PRIVAT

”

Før jeg forlot Afghanistan, fanget myndighetene en journalistikkstudent fordi han hadde kopiert en artikkel som uttalte seg kritisk om Islam. Myndighetene ville henge ham, men etter noen demonstrasjoner ble han i stedet dømt til tjue år i fengsel.

Hvilke faktorer tenker du spesielt på da?

– For eksempel religion, jihadiske ledere, Taliban, regjeringen og narkotikabaroner. Innen media er alle redde. Redaktører sensurerer forfatterne, og forfatterne sensurerer sine egne arbeider. Religion og jihadiske ledere skaper problemer, og man kan ikke skrive noe negativt om dem. Dersom man skriver om narkotikabaronene risikerer man å bli drept. Det kan minne om forholdene i Mexico, hvor mange forfattere og reportere blir drept fordi de skriver om narkotikakartellene. I Afghanistan møter man i tillegg hindringer fra religionen. Regjeringens holdning er at ingenting bør være mot sharialoven.

– Hva ønsker du i så fall du å skrive, om sensuren ikke hadde hindret deg?

– Etter min mening kan bakstreverske og autoritære tendenser i Islamske land relateres til kvinnes mangler på rettigheter. Barna våre vokser opp i en familie som ikke viser respekt for kvinnelige slektninger. De vokser så å si opp i en despotisk kultur, hvor ikke alle har de samme rettigheter. Samfunnets bærebjelke består av familier, og familiekulturen

skaper en grobunn for diktaturer. Barna våre vokser opp i denne kulturen, lærer av den og opprettholder de autoritære regimene. Jeg tror man umulig kan kjempe mot diktaturet uten å styrke kvinners rettigheter. Jeg mener at man bør kjempe mot denne kulturen, mot sharialoven og alt som står i veien for menneske- og kvinneverettigheter.

Etter hva Gharji tidligere har sagt om sensur og sharialoven, trekker jeg den slutning at slike meninger må skape problemer.

– Er dette en av grunnene til at du nå bor i Norge?

– Ja. I Afghanistan ble jeg ofte utsatt for trusler. I en periode satt jeg i fengsel. En gang ble jeg fanget av Taliban. Før jeg forlot Afghanistan, fanget myndighetene en journalistikkstudent fordi han hadde kopiert en artikkel som uttalte seg kritisk om Islam. Myndighetene ville henge ham, men etter noen demonstrasjoner ble han i stedet dømt til tjue år i fengsel. Der satt han i to år, til Norway Pen Club hjalp ham å komme ut av Afghanistan. Han bor nå på ukjent adresse. Jeg kjenner til en annen mann som jobber for et magasin som het

Kvinneverettigheter. Myndighetene ville henge ham, men etter 3 måneder i fengsel ble han løslatt. Litt senere reiste han til Iran for å besøke familien sin. Der ble han arrestert av iransk politi og satt i fengsel av samme grunn. Han lever nå i Europa. Når man i et land som Afghanistan ønsker å skrive en artikkel, må man være svært forsiktig. Dersom man skriver om flerkoneri eller om kvinners rett til skilsmisse, vil man bryte afghansk medialov og sharialov. Man vil også gå mot samfunnets kultur. Både myndigheter og allmennheten kan reagere med voldelige sanksjoner.

– Vi har snakket litt om arbeidet ditt og utfordringer du møtte i samfunnet. I tillegg til forfatter kalte du deg også poet. Kan du si litt mer om dette?

– Jeg skriver lyrikk. I Afghanistan brukte jeg å sende inn dikt til forskjellige aviser og magasiner. Som jeg nevnte tidligere var også medlem av Afghanistan Pen Club. Hver uke hadde vi et møte hvor vi leste hverandres tekster. Disse analyserte vi og ga hverandre kritikk og tilbakemeldinger. Av og til skrev jeg om politiske saker. Etter min mening bør poesi og politikk holdes adskilt. De hører ikke sammen. Poesien handler om

*Poesi er for meg nært
forbundet med fortiden,
landet mitt, naturen, språket,
gatene og fjellene som er
kjente og som jeg har vokst
opp med*

mennesket, og om menneskelig smerte. I Afghanistan hender det at folk misforstår. Dersom man skriver om smerten ved å bo det afghanske samfunnet, tror mange at det er et politisk dikt.

– Du har bodd en stund i Norge, hvor du møter et nytt samfunn og et fremmed språk. Hvordan gikk det med skrivingen din etter at du flyttet til Norge?

– Norge er veldig forskjellig fra Afghanistan. Men jeg har alltid likt europeisk klassisk litteratur. Da jeg var omtrent ti år leste jeg *Sult* av Knut Hamsun. Senere leste jeg også Henrik Ibsen og Jostein Gaarder. Alle disse bøkene leste jeg før jeg kom hit, så Norge virket på en måte fremmed og samtidig velkjent.

– Har dette påvirket skrivingen din?

– Poesi er for meg nært forbundet med fortiden, landet mitt, naturen, språket, gatene og fjellene som er kjente og som jeg har vokst opp med. Dette er kanskje grunnen til at jeg har skrevet svært få dikt etter at jeg kom til Norge. Jeg vet om mange forfattere i eksil som likevel har skrevet gode bøker. Mange Amerikanske og Polske forfattere har levd i denne situasjonen.

– Kan du nevne noen eksempler?

– Jeg kan jo nevne Marc Chagall, han var forresten maler. Blant forfattere kjenner jeg til James Joyce, som skrev *Dubliners*, Igor Fyodorovich Stravinsky en russisk forfatter, en annen er Isaac Bashevis Singer. Mange av disse kunstnerne har med sine arbeider frembrakt forandringer innen kunst og litteratur. Til tross for dette har jeg ikke skrevet mange dikt selv. Men jeg har skrevet om andre ting, som religion og politikk.

– Kan du fortelle litt om utfordringene som forfatter i eksil?

– I sitt eget land har man en spesiell tilhørighet til sin faggruppe. En kunstner har for eksempel kontakt med et kunstnerfelleskap. På lignende måte har forfattere sitt eget felleskap. Felleskapet gir en følelse av tilhørighet, og at man skiller seg ut fra andre samfunnsgrupper. Kontakten innad i gruppen er forbundet med vennskap og respekt. Man snakker sammen, utveksler erfaring og lærer seg å bli profesjonell. Når man flytter ut av landet mister man dette felleskapet. Dette tapet er svært smertefullt. For denne smerten finnes det ikke medisiner. På den ene siden

har man mistet sitt gamle miljø, venner og kontakter. På den andre siden står man ovenfor et nytt miljø og ukjente mennesker. Noen ganger blir man ikke akseptert i det nye samfunnet. Når man tenker på sitt eget land blir situasjonen bare verre. Det er svært smertefullt. Pythagoras, den greske matematikeren og filosofen, har blant annet skrevet: «Når du forlater ditt land, må du ikke se deg tilbake. Hvis ikke vil hevnens Gud forfølge deg». Det er vanskelig å følge hans ord. Når man er langt borte fra sitt hjem, familie, venner og et kjent landskap forstår man at disse kontaktene er mer dyrebare enn noe annet i verden. Det er en utfordring for meg å sloss samtidig med alle minnene fra fortiden, dagens situasjon og fremtidens utfordringer.

– Du nevnte at du fortsatt skriver noen artikler. Kan du si litt mer om det?

– Jeg skriver fortsatt for web-baserte nyhetssider og blogger. Jeg følger med på Afghanske nyheter, og dette gir meg idéer om hva jeg skal skrive om.

– Vet du om andre afghanske forfattere som lever i Norge eller Europa? Er de fortsatt like aktive som før?

– Det finnes mange afghanske forfattere

Foto: PRIVAT

i Norge, Europa og Amerika. Noen finner nye muligheter i det landet de flytter til. Mange av dem skriver dessverre ikke like mye som før. I Norge bor det en forfatter som heter Kamran Mirhazar. Han har publisert to bøker etter at han kom hit.

– Finnes det noen positive sider ved å komme til et nytt land og er ny kultur? Har du funnet ny inspirasjon her?

– Å komme til et nytt land og ny kultur har åpnet et vindu til å se ting fra en annen vinkel. Jeg har funnet nye måter å forstå samtiden, samfunnet og livet i vårt århundre på. Jeg har lært mange ting etter at jeg flyttet til Europa.

– Har du noen planer for fremtiden?

– Man har mange drømmer om fremtiden, dessverre kan man ikke vite hva fremtiden bringer. Men ja, jeg vil gjerne bli bedre i norsk.

Etter intervjuet med Kawa Gharji sitter jeg igjen med noen tanker. Vi alle er som regel avhengig av et institusjonelt eller sosialt miljø rundt oss. Det er en grunn til at det finnes foreninger som Afghanistan og Norway Pen Club. Det samme kan man si om foreninger for malere, idrettsutøvere,

seilere, jegere osv. Jeg som student har som jobb å tilegne meg kunnskaper og ferdigheter som hovedsakelig er å finne i bøker. Man kunne strengt tatt påstå at man ikke trenger noen universitet for å studere. Man kan jo bare lese bøkene hjemme. Hadde dette vært tilfellet ville universitetene i så fall ikke eksistert. Det er nemlig i forelesningen, pensumet og det sosiale miljøet, det som vi ofte kaller et *studentmiljø*, som utgjør universitetets suksessfulle *fagmiljø*. Uten dette miljøet hadde det vært vanskelig for meg å studere. Et slikt fagmiljø vil være like viktig, om ikke enda mer avgjørende for en forfatter.

For en kunstner kan eksiltilværelsen bety begynnelsen eller slutten på en skapelsesprosess. Det finnes mange eksempler på kunstnere som har funnet inspirasjon og videreutvikler sine arbeider i eksil. Kawa Gharji har i intervjuet nevnt forfattere som James Joyce, Igor Fyodorovich Stravinsky og Isaac Bashevis Singer. Ronald Brooks Kitaj er en amerikansk jøde, beskriver eksil og fremmedfølelse gjennom mange av sine kjente malerier. På lignende måte fant Picasso sin modernitet i Paris, snarere enn

i hjembyen Barcelona. Det er likevel en stor forskjell mellom tvunget og valgt eksil. Eva Hoffman er en forfatter som ble tvunget i eksil. Etter at hennes foreldre overlevde Holocaust, emigrerte hele familien til Amerika. I sin bok *Lost in Translation: Life in a New Language* (1989) skriver hun:

“Jeg ser ikke hva jeg ser, og jeg forstår ikke det som er foran meg. Jeg er ikke fylt med språk lenger, og jeg har bare et minne fylt med kval, som minner meg på at i denne mørke, tomme staten har jeg ingen eksistens» (s. 108, fri oversettelse) ▲

KILDER:

– Hoffman, Eve (1989) *Lost in Translation: A life in a new language*. New York: E.P. Dutton.

Det var ikke meningen. Plutselig falt det over meg, akkurat som snøen falt over takvinduene i dag. Det dekket meg helt; jeg ble borte. Kald og innestengt. Fingre som is og tær som frost. Det er din skyld. Og det er din oppgave å hente meg tilbake. Skrap det bort og pirk borti meg. Løft meg opp og dra meg tilbake til blikk som varmer, til myke berøringer, til lengselen. Dra meg tilbake til da jeg løp, da jeg nådde mål, da jeg hev etter pusten. Da takten til hjertet førte oss framover, oppover, over grensene. Beina som flyr bortover gaten og magen som vrir i latteranfall. Armer overalt og hår som flagrer i vinden. Har det egentlig noen gang eksistert? Oss to. Meg?

When you're strange

Tekst og foto: **Mette Dahle**
mette_dahle@hotmail.com

Om jeg var en katt skulle jeg listet meg rundt hver dag. Og så plutselig, helt ut av det blå, skulle jeg klatret opp en bokhylle og revet den ned. Laget litt rabalder. Syns du det var en rar tanke? Har du ikke merket hvordan jeg alltid lister meg rundt? Vil ikke forstyrre, vil ikke lage uro, vil ikke gjøre noe du syns er masete. Skal bare være et helt gjennomsnittlig menneske uten den fjerneste tanke om livet. Du blir aldri fornøyd. For hver dag som går pakker du meg lenger ned i en eske, vrir litt her og bøyer litt der. Snart kan du ikke få meg mindre. Hva gjør du da? Når jeg forsvinner, ja, hva gjør du da? Du vet du er avhengig. Jeg bare ligger i esken, murrer litt, hveser aldri. Venter og håper at du skal pakke meg opp, si at du er glad i meg, si at du elsker meg, si at du vil ha meg. Nå. Og da kan jeg rase ned bokhyllen.

Ikke gå, sa jeg. Jeg har så mye å fortelle deg. Du har liksom tatt over, hvor ble det av meg? Var jeg for mye? Noen ganger, sånn som i dag, når jeg går litt ekstra rett og har smilerynker rundt munnen, tenker jeg at jeg var for god. Og er for god. Men man kan ikke være for god for deg, sant? Og så ser jeg de triste øynene dine, og plassen under ribbeina krymper, det rykker innover og blir vanskeligere å puste. Det er ingenting her. Du må høre på meg. Du lever i en verden der dine tanker og dine ideer er de riktige, du vet ikke egentlig hva du sier, du vet egentlig ingenting. Og jeg vil ikke være som deg. Men øynene dine er redde, leppene henger og du pirker borti meg. Nei, sier jeg. Jeg har så mye å fortelle deg. Men du går. ▲

«Ikkje få panikk, Røyskatt!»

Korleis dialektar er framstilt i barne-TV og media er med på å stigmatisere dialektane i samfunnet.

Tekst: **Mari Mulelid**
mari_muli@hotmail.com

Illustrasjon: **Hanne Kari Njåstad**
hanne_kari@hotmail.com

Det har vore ein del diskusjon i media i det siste om i kva grad presentasjonen av dialektar i barne-TV og -filmar påverkar synet på dei aktuelle dialektane. Nokon meiner at dubbarar og skodespelarar får visse roller etter kva slags dialekt dei har, og at dialektane blir stigmatisert etter kva roller dei får, og at dette kan påverke syn som ungar har på si eiga dialekt.

«TULLETE» TRØNDARAR

Adresseavisa skreiv på sine nettsider i september i år at «Raringer på barne-TV er trøndere» og «trøndersk skiller seg ut som dialekten med lavest status på barne-tv og -filmer. Den er stemplet som rar og gir negative assosiasjoner» (adressa.

no). Artikkelen seier vidare at trøndarar blir ofte framstilt som naive bygdetypar, medan bergensarar ofte blir framstilt som engasjerte og eksentriske. Noko som resulterer i at austlendingar får dei meir seriøse rollane. I artikkelen står det at det verkar som om produsentar vel skodespelarar etter dialekten deira, alt etter korleis dei vil at karakteren sin oppførsel skal vere.

Adresseavisa har eit poeng i at det finnes mange latterlege karakterar som har blitt gitt ei trønderdialekt. Til dømes «Skremmer'n» av Trond Kirkevaag og Otto Jespersen, og bøndene Olaf og Gjertrud i *The Julekalender*. Underteikna sin eigen hugs om trønderdialekt frå barne-TV og TV

generelt er ikkje så stor, kanskje trøndarar har blitt meir synlege etter eg slutta å sjå på NRK klokka 6 om kvelden? At der er komiske karakterar som har blitt gitt trønderdialekt kan ein ikkje sjå vekk i frå. Det kan òg tenkje seg at det var ein komisk intensjon bak valet av akkurat denne dialekten, og dei som valde denne dialekten meiner at den høyrer artig ut. Noko som kan absolutt verke litt diskriminerande på dei som snakkar dialekten.

«BRAUTETE» BERGENSARAR

På adressa.no stod det at bergensarar ofte er engasjerte og eksentriske. Eg fann ein artikkel frå *Bergens Tidende* som omhandla dialektbruk i barne-TV og -filmar, der det stod: «Ingen søte kaniner snakker bergensk på barne-TV. Dyrene med bergensdialekt er tøffere» (bt.no). Dei siterer den veldig kjente dubbaren Helge Jordal, der han seier at ein med bergensardialekt ikkje er fyrstevalet til ein vakker elsker, sidan det er eit forholdsvis «hardt språk». Men akkurat fordi det er ei hardare dialekt, får ofte dubbarar frå Bergen litt tøffare roller og får ikkje akkurat anonyme roller.

”
Trøndarar blir ofte framstilt som naive bygdetypar, medan bergensarar ofte blir framstilt som engasjerte og eksentriske.

Dovendyret Sid, Dagfinn Lyngbø, frå *Istid*-filmane er ein karakter som er eksentrisk og underholdande, dubba av Dagfinn Lyngbø. Men det er ikkje alle bergensarkarakterar som er overstadig morosam, tøff eller eksentrisk, berre tenk på Sissel Kyrkjebø som den fantastiske Ariel - kven ville ikkje vere havfrue og syngje som Ariel etter dei hadde sett den? Helge Jordal har som nemnt mange roller under si kappe, mellom anna har han

stemma til krabben Sebastian i *Den Lille Havfruen*, som er både smart, morosam og hjelpande. I denne Disney-filmen det kanskje måsen Svimse som representerer ein mindre intelligent karakter, dubba av den austlandske Anders Hatlo. Helge Jordal har også dubba skurk, til dømes Basil Mus sin svoren fiende, Rottenikken, i filmen *Mesterdetektiven Basil Mus*. Bergensarar har blitt representert ulikt over heile linja.

NÅR VI LEIKER - SNAKKAR VI AUSTNORSK

Påverkar denne stigmatiseringa av dialektar, der dialekten er til dømes dum, tullete, brautete eller tøff og så vidare, den språklege sjølvvillita til borna med den aktuelle dialekta? I artikkelen på nettsida til *Adresseavisen* stod det: «Det er et varselssignal når nesten alle legger bort sin egen dialekt når de leker» (adressa.no). Om ungar snakkar austnorsk medan dei leiker, kjem dette til å skade deira dialekt? Kjem dette til å påverke korleis ungane pratar seinare i livet?

For min eigen del vil eg seie nei. Då eg og systera mi var små og leika med Barbie snakka vi austnorsk. Vi hadde ei «leikestemme» og ei «vanleg stemme», og det var kanskje på denne måten vi differensierte mellom kva som var fiksjon og kva som var ekte. Om dette har hatt noko effekt på meg, veit eg ikkje. Om eg skal peike på kva det har hatt å seie for meg, kan det vere at når eg les bokmål høgt kjenner eg meg litt useriøs, kanskje omtrent som eg er barnsleg eller framleis leiker. Ergo er eg mykje meir komfortabel med å lese høgt på dialekt eller nynorsk.

Det er liten tvil om grunnen til at ungar som ikkje kjem frå Austlandet snakkar austnorsk når dei leiker er overrepresentasjonen av austnorsk i barne-TV og film. Når ungar skal leike det som dei ser på TV, blir det til at dei snakka slik karakterane gjer. Det hadde vore ønskeleg om ungar kunne leike på sin eigen dialekt. Om ungane hadde leika på si eiga dialekt kan det vise at dei er stolte og sikre på korleis dei snakka.

Då eg var lita likte eg veldig godt at hallodama på NRK som opna kalenderen kvar dag i desember før julekalenderen byrja snakka veldig likt som meg. Det er viktig med

representantar som stiller eit positivt lys på di eiga dialekt. Dialekten din er noko som ein føle er ein stor del av identiteten din, og kor ein kjem frå, og er difor viktig å ha eit godt forhold til. No snakka hallodama nynorsk, sidan det er NRK, men grunna at nynorsk er meir lik mi dialekt enn austnorsk identifiserte eg meg med no, i tillegg til at ho verka utruleg koseleg.

DÅ EG VAR LITA...

Då eg var lita og såg på barne-TV, altså på 90-talet, hørte ein mykje austlandskdialekt på TV. Både i Disney-filmar, som eg er ein over gjennomsnittet tilhengar av, og i barne-TV. Men dei innslaga av andre dialektar i barne-TV og andre filmar såg eg på som noko kjekt, noko anna enn standard austnorsk.

Ikkje berre snakka hallodama nesten som meg, men eit anna døme på nynorsk i barne-TV er serien *Flukta frå Dyreskogen*. I ei kåring på NRK for beste barne-TV fekk serien ein

”
Om ungar snakkar austnorsk medan dei leiker, kjem dette til å skade dialekten deira?

andre plass etter *Sesam Stasjon*. Det som er litt spesielt med denne serien, er at alle snakkar nynorsk, og ikkje austnorsk. Serien handlar om ein gjeng med dyr, som gradvis mister buplassen sin grunna menneskjer som tek over skogen med gravemaskiner og sement. Alvoret i serien passar kanskje godt til nynorsk. For min del, og for mange andre «ikkje-vestlendingar» som eg kjenner synes serien er utruleg fin, og tenkjer nostalgisk tilbake til barndomen. Ein tenkjer ikkje nausynt på korleis karakterane prata, men ein følgjer iherdig med for å sjå

kva som skjer med dei stakkarslege dyra til slutt. Dei som skulle oversette serien synes sikkert at nynorsk tale passar betre til serien.

Denne serien er eit perfekt døme på at ungar godtek ulike talemål i seriane som dei ser på TV, difor må stigmatiseringa ta slutt, slik at ungar kan ha sine egne tankar om korleis dei pratar. Til alle si lykke kan eg fortelje at den fyrste ein og halve timen av serien ligg på YouTube i sin heilskap saman med mange andre klipp av serien.

MANGFALD ER MEGAFLOTT!

Eg kan forstå at nordmenn med ulike dialektar kan føle seg negativt presentert når dei følar at deira dialekt stadig blir brukt av karakterar som er stilt i eit dårleg lys. Kanskje det

er språkhaldningane i landet som må bli endra på og ikkje nausynt kven som har stemma til dei ulike karakterane. Kva om draumeprinsen plutsleg kjem frå Hitra i staden for Oslo, kva om den slemme kjem frå Oslo, og ikkje Bergen, og kva om den snille hjelparen kjem frå Voss og ikkje (igjen) Oslo. Vi er ein flott nasjon, og mange flotte dialektar som vi kan variere med. At ungar i Noreg blir eksponert for mange ulike dialektar synes eg hadde vore veldig positivt. Språkhaldningane i landet våre er kanskje ikkje så positive som eg skulle ha ønska. Dialektar er ein del av identiteten vår, og veldig viktig for sjølvkjensla, spesielt for unge og lovande born. ♠

KJELDER:

- "Adresseavisa" <http://www.adressa.no/nyheter/sortron-delig/article4791849.ece> (30-10-12)
- "Bergens Tidende" <http://old.bt.no/bergenpuls/film/De-toeffere-dyrene-faar-bergensdialekt-1271681.html> (30-10-12)
- "Stem på tidenes beste Barne-TV-vignett" <http://www.nrk.no/kultur-og-underholdning/1.8229657> (30-10-12)

Realisme i film

Avgjøres en films kvalitet av hvor nært den kommer virkeligheten?
Eller skal den la oss glemme hverdagen?

Tekst: **Ove Wisløff**
ove.wisloff@student.uib.no

BIFF

Etter å ha vært på Bergen Internasjonale Filmfestival (BIFF) og sett åtte forskjellige filmer begynte jeg å tenke på hva virkelighet i film egentlig er. Skal filmen representere virkeligheten på lerretet, den virkeligheten vi ser hver dag, eller den virkeligheten vi ikke ser? Eller skal filmen vise en mulig fremtid, som for å advare mot det som kan skje, eller skal den vise hvordan den kan bli? Er en film bedre hvis den bruker fantastiske virkemidler? Eller er det hvor realistisk den er som bestemmer kvaliteten?

To av filmene jeg så på BIFF prøvde seg på en type "superrealisme". Den ene, *End of Watch*, var filmet slik at det virket som en amatørvideo filmet med et vanlig håndholdt kamera. Det kunne til tider minne om tv-serien *Cops*, som følger amerikanske politimenn rundt på jobben deres. *Amour* var en annen film som ga et intenst virkelighetsbilde. Filmen viste alderdom på sitt aller verste. Michael

Haneke, kjent for sine nyskapende filmer som utfordrer publikum, viser et eldre par på sitt mest private, noe de fleste kanskje ikke har noe ønske om å se i det hele tatt. Eldreomsorg er en verden de fleste av oss vil holde skjult, kanskje fordi vi alle, mest sannsynlig, ender der til slutt.

ET BARNS FANTASI

Beasts of the Southern Wild viser også en verden vi ikke vanligvis ser. Vi følger Hushpuppy, en liten, men modig jente på rundt 6 år og hennes far, Wink, i deres tilværelse i et område som er sperret av av myndighetene på grunn av flom. Wink nekter å dra. Vi ser alt gjennom Hushpuppy sine øyne. Er et barns virkelighet like virkelig som vår? Hushpuppy blir, av en dame som fungerer både som lærer for de lokale barna og som heksedoktor fortalt om ur-oksene som regjerte stedet for mange tusen år siden, men som nå har blitt frosset ned på grunn av istiden. Hun blir også fortalt at isen smelter: Det er derfor

hjemmet deres er oversvømt. Uroksene blir som følge av dette opptint og begynner den lange ferden til The Bathtub, navnet på hjemmet til Hushpuppy og Wink. For Hushpuppy er disse oksene like virkelig som The Bathtub og hennes far er. Så er det da ikke også virkelig? Selv om det ikke finnes slike okser er de ikke virkelige når Hushpuppy ser dem? Når vi ser dem?

NATURALISTISK

Naturalistene var ute etter det virkelig ekte, ikke et bilde av virkeligheten som realistene ønsket å presentere. Men naturalistenes mål er jo i seg selv et paradoks: For å vise på scenen hvordan de har det nede i gruvene, for eksempel, må man ta gruvene og gruvearbeiderne opp av graven og opp på scenen, og da blir det jo med en gang en annen virkelighet enn den som er nede i graven. Bare det å være på en scene vil jo forandre hele bildet. Det blir på samme måte med film.

En sjanger innenfor film har klart å

Foto: AWARDS DAILY

komme nærmere virkeligheten enn det Naturalistene klarte: dokumentarfilmen. En dokumentar tar for seg ekte mennesker, ekte steder etc. Men betyr det da at dokumentarfilmer er bedre enn "vanlige" fiksjonsfilmer? Var dokumentaren *Searching for Sugar Man* den beste filmen jeg så? Når *End of Watch* bruker håndholdte kameraer og er filmet nesten som en dokumentar (et virkemiddel flere filmer bruker) er det for å øke virkelighetsfølelsen? Ja, det tror jeg.

I *Anna Karenina* har den anerkjente regissøren Joe Wright (*Om Forlatelse* og *Stolthet og Fordom*) laget filmen som om Kareninas verden er i et teater. Mest sannsynlig for å vise at aristokratiet i Moskva og St. Petersburg på midten av 1800-tallet var overfladiske og deres verden var en eneste stor scene. På landet hos de ærlige bøndene har han ikke satt opp en slik scene, noe som kontrasterer de to verdene. Uheldigvis fungerer ikke dette så godt; historien drukner i effektene. Hadde det vært en bedre film hvis Wright hadde

prøvd å gjøre filmen mer realistisk, hvis han hadde prøvd å gjøre den verden Tolstoj skrev om (det russiske aristokratiet på midten av 1800-tallet) så virkelig som mulig? Men det kan også være at jeg føler filmen kom til kort fordi jeg har lest boka og hele tiden sammenlignet filmen med den.

REALISME BEST?

Den beste filmen jeg så var nok Gullpalme-vinneren fra Cannes, *Amour*. Haneke har et grep som setter særpreg på filmene sine. Han bruker ikke musikk. Akkurat som dogmefilmene til Lars von Trier, og resten av regissørene i Dogme95 er all musikken i filmene hans "live", ingenting lagt til senere. En annen film, *Footnote*, likte jeg også veldig godt, men ikke like godt som *Amour*. Filmen brukte to virkemidler Haneke ikke benytter seg av: musikk og visuelle animasjon. Animert skrift farer over skjermen mens musikken styrer dramaturgien.

Var det derfor jeg likte *Amour* best?

Fordi den holdt seg nærest, i hvert fall av fiksjonsfilmene, virkeligheten sånn som vi kjenner den? *End of Watch*, den filmen jeg kanskje likte best etter *Amour*, var det heller ikke lagt musikk til, og heller ingen visuelle virkemidler. Men jeg vet at det ikke er sånn det er. Jeg liker ikke en film på grunnlag av hvor nært den kommer virkeligheten. Jeg liker filmer (i tillegg til bøker og teater) som er ekte. Ekte i den forstand at i den settingen handlingen legges til er karakterene og plottet realistiske. Det gjelder både filmer hvor handlingen finner sted i verdensrommet, og de som ligger nærmest min egen studenttilværelse.

Grunnen til at jeg synes *Anna Karenina* var dårlig og *Beasts of the Southern Wild* bra er at jeg ikke trodde på historien i den ene mens jeg levde meg helt inn i verdenen til Hushpuppy i den andre. ▲

Om å være et vanedyr

Tekst: **Gina Raanaas Tandberg**
gina_rt@hotmail.com

Illustrasjon: **Tilla Tine Bårdsdatter Bønes**
tillatine@gmail.com

Det skjer hver gang jeg flytter til et nytt sted. Et nytt land, en ny by, en annen del av byen, eller bare til et nytt rom. Uansett så er jeg superklar for å starte på nytt. Jeg ser muligheter overalt: i en uinnredet stue, i en rotete gang, i hvite vegger, i møbler som kan flyttes frem og tilbake, inn og ut, eller bare i en lampe som ikke lyser. Jeg har store ambisjoner om nye sorteringssystem, et system for klær i klesskapet, et hyllesystem for matvarer, et skosystem, et vaskesystem. Jeg er kjempeeffektiv. I to dager. Men så, sakte men sikkert, sniker den sløvende modusen kalt «vanen» seg på. Etter en uke har jeg begynt å overse de tingene som først irriterte meg. Like forutsigbart som at det regner i Bergen: Det jeg ikke har gjort i løpet av de første fjorten dagene, får jeg heller ikke gjort resten av året.

Den første tiden på et nytt sted går jeg og handler i forskjellige matbutikker til forskjellige tider. Jeg prøver ut forskjellige treningstimer, og jeg går forskjellige veier til forelesning, til butikken og til kinoen. Men etter en måned begynner hverdagen å stivne til faste former. Jeg begynner å handle mat i samme butikk hver gang, jeg går til faste tider, og jeg går alltid samme vei. Ikke nok med det; jeg kjøper alltid det samme. Knekkebrød, bananer, gulost, melk, vaniljeyoghurt og mørk sjokolade. Etterhvert går jeg på faste treningstimer hver uke. Dessuten har jeg en fast plass i en

hver treningssal. Jeg sitter for eksempel alltid på den samme spinningsykkelen: andre rad, andre sykkel fra midtraden. Jeg kommer minst ti minutter tidlig til hver time, bare for at jeg skal være hundre prosent sikker på at ingen skal ta plassen min. Hvis en stakkar noen gang gjør det, kommer jeg til å sende et så anklagende blikk at personen aldri vil tørre å nærme seg den delen av salen igjen.

Alle disse rutinene gjør meg imidlertid, som du sikkert allerede aner, heller lite spontan. Jeg liker å ha en ramme, et mønster av forutsigbarhet som jeg kan sette hver dag inn i. Det skal mye til før jeg avviker fra den faste rutinen. Jeg er avhengig av den lille,

”

Jeg er avhengig av den lille, svarte kalenderboken min. Den er min Bibel, Koran og Tora

svarte kalenderboken min. Den er min Bibel, Koran og Tora. I den står alt jeg skal gjøre. Det som ikke står der, får jeg heller ikke gjort. Hver søndag setter jeg meg ned og planlegger den kommende uken. Når jeg skal trene, hva jeg skal spise til middag, når jeg skal på møter, når jeg skal vaske, og hva jeg ellers må få gjort. Jeg vet til et hvert tidspunkt hva jeg skal. Jeg går gjennom hva som skal skje i løpet av dagen mange ganger i hodet, som en danserutine jeg ikke må glemme. Det er rett og slett ikke rom for tilfældigheter i min hverdag.

Sånn får jeg følelsen av å ha alt under kontroll. Jeg tenker at ingenting kan vippe meg av pinnen. Men sannheten er jo at jeg ikke har den minste kontroll på hva som kan komme til å skje. Og med et så rigid skjema,

skal det i virkeligheten veldig lite til for å sette meg ut av spill. Men nettopp for å hanskes med angsten for det ukjente, bygger jeg opp en illusjonsmur jeg kan gjemme meg bak, slik at jeg ikke trenger å konfrontere det åpne sluket kalt virkeligheten. Ved å leve i mitt eget, selvskapte diktatur, får jeg inntrykk av at det jeg driver med er det eneste som spiller noen rolle i verden. Dette tror jeg ikke at jeg er alene om. Det moderne mennesket skryter av å ha mye å gjøre, fordi det viser at det er kjempeviktig. Vi gjør livet til en konkurranse i å ha det travelt. «Nei, Gud, jeg har så mye å gjøre nå, altså!», «Jeg skjønner ikke hvordan jeg skal få tid til alt dette», og «Hvis vi skal få til en middag må det bli onsdag neste uke, for deretter er jeg fullbooket resten av semesteret».

Jeg får angst av å ha fritid. Det føles rart å skrive det, men det stemmer. En hel lørdag uten en eneste plan gjør meg vettskremt. Hertet pumper fortere, og jeg blir svimmel bare av tanken. Når jeg har vanene, slipper jeg å tenke så mye. Jeg kan bare gå på automatikken. Det er veldig behagelig. Det er ingenting som gjør meg mer stresset enn å ikke ha noe å gjøre. Da får jeg tid til å tenke, til å filosofere over liv og død og andre uhumskheter. Dette henger sammen med angsten for å våkne opp og føle at ingenting har noen mening lenger. At jeg plutselig en dag ikke orker å stå opp, at alt tiltak er borte over natten. De dagene jeg har lite å gjøre, går jeg ekstra fort, er ekstra rastløs, og jeg bare venter på at dagen skal være forbi, sånn at jeg kan fortsette i mitt vante spor, i min verden, der jeg er konge, statsminister og president.

Men hva er det egentlig man husker? De ti årene man sto opp på samme tid, spiste det samme til frokost, gikk på skole og jobb og satt på akkurat samme plass. Eller den ene dagen man skulket, eller så man var «syk» og brukte dagen på å gjøre noe helt annet? Er det reisene som man hadde hele opplegget nøyte lagt opp man husker, eller de turene der man helt spontant fant på ting? Er det kveldene ute man har planlagt i mange uker i forveien som blir de beste, eller den ene ølen som spontant blir til seks?

Likevel er mange rutiner fine. Mange ting gjør man på den ene eller den andre måten, fordi man vet hva som fungerer best for sin egen del. Da vet du hva du får. Hvis du elsker Kroneis med sjokolade,

er det kanskje ikke noen vits i å skulle prøve seg gjennom alle de andre isene, når du uansett kommer til å angre på at du ikke valgte Kroneis med sjokolade. Det er rett og slett nødvendig med noen rutiner om man skal få ting gjort, for at livet ikke bare skal flyte ut til en suppe av tilfeldige ingredienser.

”

De dagene jeg har lite å gjøre, går jeg ekstra fort, er ekstra rastløs, og jeg bare venter på at dagen skal være forbi, sånn at jeg kan fortsette i mitt vante spor, i min verden, der jeg er konge, statsminister og president

Poenget mitt er at mange av de vanene vi har lagt oss til er tilfeldige. Det er ikke annet enn en tilfeldighet at jeg tar akkurat den veien til Sydneshaugen, og ikke den andre, at jeg har valgt akkurat den spinningssykkelen og ikke den ved siden av. Etter å fundert litt på dette, har jeg funnet ut at alle disse små vanene begrenser vårt potensiale for livsutfoldelse. De fanger oss i vårt eget spinn av rutiner, og bedøver oss med sitt sløvende middel. Men nettopp ved å gjøre ting på en annen måte enn vanlig, ved å ta en annen vei til forelesning, eller rett og slett droppe den, vil man kanskje se ting på en ny måte. Når ikke alt i hverdagen er hundre prosent forutsigbart, vil det også bli rom for uventede gleder og oppdagelser.

Det er det jeg liker aller best med å flytte til et nytt sted. Der kan jeg begynne på nytt. Innrede stua, utforske området, finne nye butikker, prøve ut nye treningsformer, få meg nye venner. Selv om jeg pleier å si at jeg gleder meg til å komme ordentlig på plass, og til å få rutiner på ting, ser jeg i ettertid at jeg aldri har det så bra som i de to første ukene på et nytt sted.

Da er jeg i mitt ess. Så kanskje jeg skal fortsette denne oppdagelsesfasen i hverdagen. Kanskje jeg skal velge en litt annen vei til Sydneshaugen neste gang. Kanskje jeg skal prøve ut en ny matrett eller velge en annen spinningssykel. Det er kanskje ikke snakk om noe stort steg for menneskeheten, men ett sted må man jo begynne. Jeg får skrive det inn i boken min. ▲

Mø:lenpris / Møllenpris / Møhlenpris

Det var en tilfeldig dag i januar 2008 at jeg kom flyttende fra Stavanger til Møhlenpris og nesten kløp pappa i armen da jeg forsto at jeg skulle få bo på et sted med bygårder og gatetun.

Tekst og foto: **Hilde Aurora Flak**
hildeaurora@gmail.com

Trær og gamle murhus har alltid hatt en uforklarlig god effekt på humøret mitt. Jeg bar klærne og bøkene mine smilende inn i et høyt, smalt rom i enden av Welhavens gate med utsikt over Puddefjordsbroen og Industrihuset, fant et spiskammer med trehyller, fylte disse med blomstrete te-bokser, grønn pesto og saltstenger. Om jeg våknet i tre- eller fire-tiden om natten, satte meg opp i sengen og så over broen, over til Industrihuset, var det alltid noen der, til og med natt til søndag jobbet noen. Jeg innbilte meg at det var umoralske vitenskapelige eksperimenter de holdt på med (jeg hadde *Frankenstein* på pensum det året). Bakken mot busstoppet pleide å ryke som kumlokkene i New York de sjeldne gangene jeg var utenfor døren en kald, mørk morgen. Møhlenpristrappen opp til Studentsenteret var omgitt av et vilt buskas hvor man kunne finne de merkeligste ting:

krøllete kjærlighetsbrev og joggebukser. For det meste fant jeg bare brukte sprøyter. I gaten min lå Nærmat – «Det nærmeste du kommer en god handel» (jeg ler fortsatt av det), frem til butikken i løpet av våren ble gjort om til Bunnpris, med et F-A-N-T-A-S-T-I-S-K kjølerom!, tenkte vi da, for det ble den varmeste sommeren jeg har opplevd i Bergen. Hver dag gikk jeg til Nygårdsparken etter jobb, så på folk som grillet, brukte tre dager på en roman, stormet gjennom tjue i løpet av sommeren og ble brun for aller første gang. Året etter flyttet jeg fra nummer 39 til 59 og halverte avstanden til parken. Jeg hadde utsikt over et av gatetunene, hvor vakre småbarnsfamilier nøt piknik på de offentlige benkene. Huset på den andre siden av gaten var Nordahl Griegs fødehus. Det har blitt bygd om til sosialboliger nå. Om jeg våknet klokken tre eller fire om natten kunne jeg se at noen

fortsatt så på TV der, hele natten, eller kanskje sov de med TVen på.

I begynnelsen kjente jeg nesten ingen i Bergen og om kveldene spaserte jeg blant bygårdene alene. Aller best likte jeg å se inn i husene til de som hadde en vegg med bokhyller, bøker stablet stående og liggende, litt nips innimellom, spill øverst, over døren og bortover, et uforklarlig stort utvalg, (finnes det så mange spill i verden?), akkurat som i *The Royal Tenenbaums*. I gatene møtte jeg ofte katten med barten, helt svart, men med en flott, hvit bart under snuten. Hei Barteplus, pleide jeg å si, vil du bli med meg og hilse på katten som bor sammen med meg? Min katt var innekatt, stor og tung, traumatisert og ville helst sove hele dagen og hele natten. Jeg tok henne med meg hjem da jeg jobbet på dyrebeskyttelsen, der hadde hun delt to rom med femti andre og hatet livet. Om

morgenen vekket hun meg med kloring på overarmene, hoppet på meg på ninja-vis, la seg oppå ryggen min så jeg døsige trodde jeg hadde lagt på meg hele den varme vekten i drømme, satt i vinduskarmen og stirret på meg, blunket i blant sakte med store, vemodige øyne, (det man kaller en katteklem). Jeg blunket søvnig tilbake. Om våren og sommeren satt vi sammen på balkongen med utsikt over takene, vi bodde i femte etasje og så nesten Puddefjorden. Luktet den i hvert fall. Vi delte balkong med naboene og hvis de kom, skremte jeg katten inn. Huseieren visste ikke at vi hadde et dyr der. Men ellers lå katten på ryggen, rullet seg frem og tilbake på betonggulvet med rustrød maling som sprakk og smuldret i solen. Malingsbiter satte seg fast i sibirpelsen hennes. Jeg jobbet mest med å få ting til å sitte fast i hodet, gammelengelsk grammatikk og

dansk-norsk skjønnlitteratur fra 1800-tallet, til det begynte å småregne ned i bøkene mine.

Vi var så spente da Nobel Bopel skulle åpne en gang i 2008 eller 2009. Først var det bare et kaos der inne, mange møbler stablet oppå hverandre, gamle møbler, noen fine, noen stygge og noen styggfine også. Tenk om det kommer en kafé hit! sa jeg til broren min, hit til det fineste stedet i verden. Det kommer til å ligne Brooklyn! (Det var det beste komplimentet vi kunne gi noe på den tiden, at det lignet Brooklyn.) Det kom en kafé, men mest bare møbler og svart kaffe først. Jeg smøg meg inn på nettsidene deres, leste om gjenbruk og alle gode ting. Gikk forbi på vei hjem fra jobben på Florida og så Espen Vaular sulle bak vindusrutene alene. Ingen visste at han var Espen VAULAR da. Jeg hadde så lyst til å hilse på, bli kjent, si at det var fint det skjedde noe på Møhlenpris.

Men jeg turte aldri det, og kastet heller et altfor raskt blikk bort på stedet fra den andre siden av veien. Senere, etter at jeg hadde flyttet til Vågsbunnen, leste jeg i en avis at han hadde vært stusselig-ensom der i begynnelsen og at han ble så glad når folk stakk innom og for eksempel ville steke vafler. Jeg har hatt en nesten-opplevelse av Saabye Christensen-dimensjoner, tenkte jeg da. Komplett med melankoli og høstløv.

Vi stakk innom Nobel Bopel på vei til Hulen i fjor vinter. Det var intimkonsert der med hun som sang om å klæsse folk ned og snakket bergensk som en av videregående-elevenes mine. Hun satt bak et keyboard, og det var alt det var av lyd: hun og keyboardet, og til slutt en venn av henne òg, som spilte guttete på gitar. Midt i den nest siste sangen kom Sondre Lerche og crewet hans snublende inn, sto og slang borte ved baren til hun var

ferdig, sikkert enda lenger, for de kom altfor sent til konserten sin på Hulen. Stakkars jente, hun må bli dritnervøs av at noe sånt skjer, sa jeg til venninnen min. Da Lerche selv sto på scenen var det et overtall av kids som sto og slang og hørte på, jente-kids aller mest. De filmet med mobilene sine og så bare på skjermen, ikke på ham, selv om de nok kunne klart å godblunke til ham. Han var bare en meter unna: trange jeans, converse-sko og hvit t-skjorte. «Er det mulig å være så digg!?» sa en av jentene til en annen, og jeg tenkte jasså, er Sondre Lerche digg? For min generasjon har han mest bare vært en gift jypling*. Jeg hadde ikke vært på Hulen siden jeg var en kid selv, den gang i altfor høye hæler, altfor tidlig ute. Vi hørte på Thom Hell, som var sur fordi han hadde fått dårlige anmeldelser samme dag, men det var fint. Neste morgen skulle jeg reise på studietur til Kiel for å lære å lese Plattdeutsch, snakke med Schleswig-Holstein-aksent og danse ungarsk folkedans. Jeg forsov meg nesten, men ikke helt, sovnet igjen på flyplassen, ble vekket av en dame som lurte på om jeg også skulle på flyet?

Et av punktene på min bucket-liste er å ha vært inne i alle hus på Møhlenpris. Det er en eldre dame med KOLS som bor der nede. Hun går så sakte, mumler om at det er kaldt og guffent i byen. En dag bar hun på to tunge poser med dagligvarer. Hun stoppet meg og spurte om jeg kunne hjelpe henne hjem og opp trappen med posene. Absolutt! Hjem var i tredje etasje et kvartal unna min leilighet. Hun lette i lommeboken sin da vi kom opp, sa «Vent, vent nå litt!» og gav meg en femtilapp for det. Jeg var bare glad for at jeg fikk komme inn i enda et hus på Møhlenpris. Jeg ble med i Frivilligsentralen, som har kaffeduftende kontorer i Vitalitetshuset, like ved den fotballbanen hvor man alltid kan se på fine menn som løper rundt, hvis man er i det humøret. Når jeg reiste på oppdrag fra Frivilligsentralen møtte jeg en mengde tilfeldige folk, og det var vel det jeg håpte på at skulle skje, for jeg ville så gjerne ut av bøkene og inn i fremmede menneskers uforutsigbare hjem. En lang ettermiddag malte jeg et rom hos en handikappet dame mens jeg snakket religion og filosofi med en student som het Kristian og som jeg aldri så igjen. To semestre var jeg datalærer for eldre, men den siste gruppen snakket bare om sykdommene sine, så da sluttet jeg. Jeg blir så motløs av sånt.

Flere eksamener og mer eksamensangst. Ofte gikk jeg ned til kaien etter arbeidstid, satt på kanten med føttene ned mot det oljeflytende vannet, som Daniel Duppsko, og så anspent over mot kranene på Gyldenpris. De bygger flere hus, fyller opp vannkantene med firkantede lavblokker, store vinduer, sånn at andre kan komme seg unna eksamensangst og annen type angst med å stirre over fjorden, opp på Løvestakken eller Ulriken. Jeg liker at det bygges, hus er viktige. Jeg vil jo tilbake dit en dag når jeg har begynt å jobbe og endelig lært meg å spare. Men om jeg kommer så langt i livet vil jeg aller helst flytte inn i en rosa eller gul eller peppermyntefarget fem-etasjes murblokk fra det forrige århundreskiftet, med karnapp, mosete bakgård og utsikt rett ned mot en lykkelig fredelig Møhlenpris-gate. ▲

* Jeg prøver å stabilisere karmaen min med å høre på Sondre Lerche-plater mens jeg skriver. Er ikke så hipp og liker sporet som heter «Minor Details» bedre enn alt det andre.

Dagdraumar

Tekst og illustrasjon: **Helle B. Indrebø**
helle.inderbo@student.uib.no

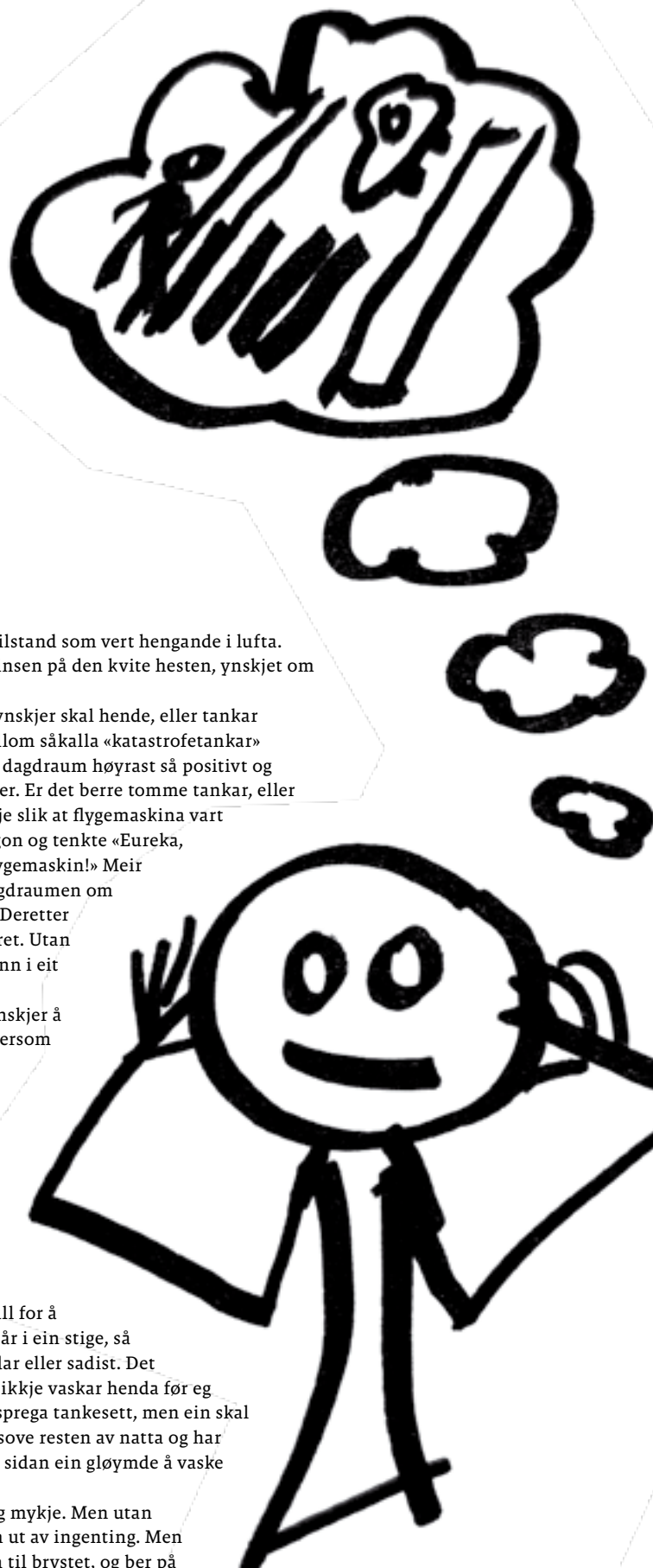
Vi har vel alle hatt dagdraumar, slike tankar i vaken tilstand som vert hengande i lufta. Dagdraumen kan omhandle alt ifrå å møte draumeprinsen på den kvite hesten, ynsket om å kunne fly, å verte berømt eller å få A på eksamen.

Vi flyktar ut av kvardagen via tankar om noko vi ynskjer skal hende, eller tankar om det vi absolutt ikkje vil skal hende. Skilnaden mellom såkalla «katastrofetankar» og dagdraumar kan flyte noko over i ein annan. Ordet dagdraum høyrast så positivt og behageleg ut. For kva skjer egentleg når vi dagdrøymer. Er det berre tomme tankar, eller førar dei oss nokon stad? Til dømes var det truleg ikkje slik at flygemaskina vart oppfunne fordi ein eller annan vakna tidleg ein morgon og tenkte «Eureka, nattdraumen min har gjeve meg ideen om å lage ei flygemaskin!» Meir truleg er det at nokon sat og kika på fuglane mens dagdraumen om å fly like vakkert og fritt som fuglen bobla i hovudet. Deretter byrja arbeidet, og dagdraumen vart om til noko konkret. Utan dagdraumen ville vi kanskje ikkje kunne ha satt oss inn i eit fly idag.

Andre dagdraumar, eller vakenfantasier om ein ynskjer å kalle det, det kan ha langt mindre triveleg innhald. Dersom ein nokon gong har stått høgt oppe på eit fjellplatå så har ein kanskje tenkt: «Kva om eg berre hoppar eller slengjer meg utfor her». Ein slik idé kan stundom få ein til å lure på om ein er riktig vel bevart i hovudet. Undersøkingar på si side syner at slike fantasier er heilt normale. Det å leike med tanken om å hoppe ut i motorvegen framfor ein bil er òg ein slik normal-idé som fleire har. Ulike katastrofetankar og fabuleringar tyder ikkje utelukka på eit sjukt sinn.

Ein treng korkje vere deprimert eller vondskapsfull for å tenkje slike tankar. Om ein går forbi ein mann som står i ein stige, så tyder ikkje tanken om å rive stigen ned at ein er morder eller sadist. Det er jo berre tankar. «Noko kjem nok til å gå gale om eg ikkje vaskar henda før eg pussar tenna» er døme på fantasier og eit noko tvangsprega tankesett, men ein skal ikkje sjukeleg gjere alt. Dersom ein derimot ikkje får sove resten av natta og har panikk i fleire dagar for det gale som kjem til å hende sidan ein gløymde å vaske henda. Då er det kanskje på tide å oppsøkje hjelp.

Dagdraumar og fantasileikar kan vere så mangt og mykje. Men utan dagdraumen ville verda ha stått stille. Ingenting kjem ut av ingenting. Men ikkje alt ein tenkjer vert røyndom. Det meste held ein til brystet, og ber på som ein løyndom. ♣

1

2

En engasjerende dag

Tekst og foto: **Lisa Dalby Pedersen**
e.pedersen@student.uib.no

Til tider kan det virke som om media skriver om kapp i å fremstille HF-studenter som inaktive og uengasjerte. For noen år tilbake var nok dette en ubestridelig sannhet, men nå er det en ny type HF-er i Bergen by!

Jeg møter Tor Sivertsen Prestegard tidlig på morgenen. Jeg kommer omtrent med frokosten i hånda, mens Tor allerede har innviet iPaden for dagen. Klokka er kvart på ni når jeg møter han på Bergen togstasjon, og han har allerede vært oppe siden halv sju. Han har vært hjemme på Voss siden mandag formiddag, men nå er det tirsdag og vi er på vei til HSU-kontoret på Sydneshaugen skole, hvor han tilbringer store deler av dagen. Tor er nemlig leder for Humanistisk studentutvalg; HF-studentenes høyeste studentpolitiske organ på fakultetsnivå, - og kan med trygghet kalles en engasjert student.

1

Tor forklarer litt om hvordan de jobber i HSU på vei opp mot Høyden. HSU drives hovedsakelig av Tor, og Linnea Reitan Jensen som er organisasjonssekretær i HSU. HSU består av Studentutvalget, Ad fontes, Fadderuka, HF-revyn og Humanistenes arbeidslivstvalg (HAU). HSU fremmer saker om studentvelferd og studiekvalitet - saker som studenten i gata kanskje ikke vet hvordan skal tas opp eller ikke engang vet at er mulig å få diskutert. Ad fontes

er som kjent alle HF-eres andre hjem på Nygårdshøyden, hvor det arrangeres faglige og sosiale hendinger, og som fungerer som tilfluktssted for studentene i en travel hverdag. Både undertegnede og Tor er helt objektivt enige om at Ad fontes muligens er den beste puben i Bergen. HF-revyn er humanistenes egen revy og mens denne teksten skrives jobbes det hardt med skuespiller- og bandprøver, slik at dette årets revy blir den beste noensinne. Humanistenes arbeidslivstvalg samarbeider med blant annet fakultetet, instituttene, Karrieresenteret og arbeidslivet generelt for å gjøre humanistene klar over sine egne kvalifikasjoner. De jobber også aktivt mot arbeidslivet for å formidle hvilke ressurser humanister er i en bedrift. HSU som samlet organisasjon er også en viktig aktør i sosiale hendinger på HF, og jobber med å fremme et stadig voksende studentengasjement på HF.

2

Vi nærmer oss Sydneshaugen skole, og Tor stopper opp for å se på fremskrittet rundt byggingen av de såkalte «paviljongene»

ved siden av kirka, som skal huse elever fra Møhlenpris skole under dens oppussing.

- En gang var det en park her, sier han. Nå er det et eneste stort betongfundament.

- Det skal bli godt å se det forsvinne om et par år, kommenterer jeg.

- Tror du det, da, spør Tor med et oppgitt smil. Du vet, barnehagen ved Nygårdsparken ble også midlertidig satt opp i 2008. Den står der ennå, og det er ingen planer om å legge ned den med det første. Tor og jeg bestemmer oss for å ikke dvele ved tapt sak, men mens vi går opp på HSU-kontoret kan du lese videre under om hvordan en 200 år gammel park foran en vakker kirke er blitt omskapt til grå sement og brakkebygg:

Det første man kunne høre i media om planene til kommunen rundt flyttingen av elevene var at elevene skulle forflyttes inn på Sydneshaugen skole, mens HF-studentene skulle ut i brakker. Etter innsats og overtalelse fra blant andre HSU så kommunen og UiB at dette ikke var den beste løsningen. I stedet skulle elevene få brakker ved Johanneskirka og HF-studentene fikk beholde sin kjære Sydneshaugen skole. Denne løsningen var

overhodet ikke ideell for HF-studentene og det innebar at parken ved kirka ville opphøre som park og i stedet bli en larmende skolegård. At dette vil virke sjenerende overfor de på lesesalene på Sydneshaugen skole og biblioteket for humaniora er ikke til å stikke under stol. Nå nylig kom det også fram at både trebeskjæring og –felling av opptil 200 år gamle trær var nødvendig for å kunne bygge brakkene på kommunal jord. Man kan spekulere i om trefelling hadde vært nødvendig dersom kommunen hadde gått med på å bygge deler av brakkene på universitetets område. Det ville i så fall føre til forpliktelser fra kommunen overfor UiB, noe som virker uønsket fra kommunens side. Det hadde ikke endret støyproblemet nevneverdig, men det hadde kanskje kunnet redde flere hundre års historie.

3
Vel oppe på HSU-kontoret er første sak på agendaen å trakte kaffe, noe Tor gjør i høyt tempo mens han tar en trall. Tor byr på te, samtidig som han taster iherdig på kontortelefonen. Mens det kommer ventetoner fra telefonen forklarer Tor at man må ringe så tidlig på dagen. Etter klokka to er det nemlig nærmest umulig å få tak i administrativt ansatte. En liten stund etter skal det vise seg å være svært

vanskelig å få tak i administrativt ansatte generelt, for når klokka er ti er det å tide med forelesning i historie og Tor har ennå ikke kommet fram til rett person for saken. Dama i andre enden av røret høres relativt usikker ut, men mener personen han må kontakte er i et møte, så han får ringe igjen seinere.

– Greitt, ha ein god dag, sier Tor på klingende vossamål, og tar med seg iPad og kaffekopp på forelesning.

4
Tor virker en anelse hektisk. Det er kanskje uvanlig å beskrive en person som hektisk, men det er den beste beskrivelsen av han. På forelesning skifter han på å skrive notater og sjekke sosiale medier og organisasjonskart for å holde seg oppdatert. Han har stadig ting i hendene, og kommer med rykninger hver gang han kommer på noe nytt, før han sjekker iPad, telefon eller noterer ned noe fra forelesningen. Jeg syntes forelesningen om Kvinne og kjønns historie var topp og prater i vei idet vi forlater auditorium Q, men Tor er ikke like entusiastisk.

– Hørt det før, responderer han til mitt bebreidende blikk.

Vi rusler ned trappene og rekker å hente en kaffekopp fra Ad fontes, før vi suser av gårde mot nye lokaler. Jørgen Christian

Meyer holder masterseminaret Tor tar, og han har vært så grei å la meg få delta i et lite innblikk i Antikken historie.

5
Noe av det første Meyer gjør er å spørre Tor om han kan være opponenet på neste masterseminar. Tor nøler litt, men sier til slutt ja.

– Det er sånn jeg får alle vervene – jeg klarer ikke si nei!

– Hvor mange verv har du egentlig, spør jeg. Tor ser en stund kalkulerende opp i taket, sånn som man gjør når man kalkulerer, og kommer til slutt fram til tallet ni.

Masterseminaret varer til to, og etter det går jeg og Tor i godt tempo bort på Studentsenteret. Veiledningstimen hans er nemlig blitt utsatt en time, og den timen skal brukes godt!

På vei bort til Studentsenteret snakker han om masteroppgaven sin. Han utdypet og greier ut, og advarer samtidig at det er mulig at jeg får se han gråtende i fosterstilling i en krok etter veiledningen, siden alle vervene til tider kan gå utover studiene.

– Men det blir jo gode bilder, sier jeg idet vi går inn i kantina.

– Ja, det må du absolutt få med, svarer Tor overbevisende før han rasker med

seg et smørbrød. Vi går ned noen trapper og opp noen før vi er på den enden av Studentsenteret jeg sjelden besøker, men alltid ser undrende over til når jeg spiser lunsj i kantina. Vi går forbi kontorer som tilhører Studentparlamentet (SP) og Universitetsstyrerepresentantene (si det tre ganger fort), og ender til slutt opp foran døra til Velferdstinget. Det høres utrolig formelt ut, men Tor går med vante skritt inn på kontoret til leder Audun Kjørstad, så snart han sier «kom inn».

6 Kjørstad og Tor har arbeidet sammen i HSU tidligere, og nå jobber de sammen igjen siden Tor sitter som leder av Budsjettkomiteen i Velferdstinget. På bordet midt i rommet ligger en pappeske full av løpesedler om «Studenter og deltidspsykemelding», en av hjertesakene til Kjørstad. «Studenter og deltidspsykemelding» er en kampanje iverksatt av Velferdstinget i Oslo og Akershus, Velferdstinget i Trondheim og Velferdstinget i Bergen i samarbeid med Norsk Studentorganisasjon (NSO). Kampanjen har som mål å få videreført gradert sjukestipend og gjøre det til en permanent ordning for alle studenter i Norge, slik at man som student ikke trenger å velge mellom å enten være 100% sjukemeldt eller å studere på

fulltid for å få stipend. Midt i samtalen med Kjørstad kommer Tor inn igjen på kontoret, nærmest uten at jeg har merket at han har gått, og sier han har fått samlet sammen leder og ansvarlig for velferd og læringsmiljø for Studentparlamentet, og de to universitetsstyrerepresentantene til et møte.

7 Det blir en opphetet diskusjon rundt de ulike rollene som skal spilles ut i saken om Nygård skole. Både HSU og Studentparlamentet jobber med at kommunen skal ut av Nygård skole innen 2014, men under møtet kommer det fram at det ikke er alle som enige om hvordan dette skal håndteres i media. Diskusjonen varer i over en halv time, og jeg har aldri sett noen brette opp ermene sine så aggressivt før, men Tor klarte å holde fatningen. Til slutt takker han diplomatisk for en konstruktiv diskusjon, før han haster videre til veiledning.

8 Han slår følge med Yngve Høiseth, nevnte ansvarlig for velferd og læringsmiljø ved Studentparlamentet, tilbake til Sydneshaugen. Yngve vil gjerne ha han med i en slags utredningskomité. Tor sier nja og tja, men tar seg tid til en kort prat foran

Johanneskirka. Det kan virke som om Tors dårlige talenter i å si nei kan skaffe han et tiende verv. De prater en liten stund til før Tor ser på klokka, og vi nærmest tripper bortover veien til Øysteinsgate hvor Tor skal veiledes. Heldigvis er kontoret til veileder Ingvar B. Mæhle i femte etasje... Tor tar tydeligvis trening slik som det kommer i løpet av dagen.

9

Selve veiledningen går greit synes jeg, men Tor virker ikke helt fornøyd.

– Man kan vel trygt si at et ekte studentengasjement ikke alltid gir like stort rom for studier, sier han mens vi rusler ned trappene, på vei tilbake til HSUs vugge - kontoret på toppen av Sydneshaugen skole.

Resten av ettermiddagen tilbringes på kontoret i telefoner med administrasjonen og samtaler med org. sek. Linnea, før Tor går på den faste korøvinga sammen med andre sangglade HSU-medlemmer. Tor hevder spøkefullt at han er den eneste i koret som ikke er tonedøv, men ettersom Tor også er veldig glad i å synge på kontoret, har jeg erfart nok til å være uenig i den påstanden. Men selv om ikke alle er operasangere har de det veldig gøy på korøving sammen, og det virker som HSU-medlemmene tar muligheten til å være sosiale mer alvorlig enn seg selv.

Etter en dag sammen med HSU-lederen følger jeg ti nye på Twitter og jeg har lært både det ene og det andre om hva som rører seg blant studentrepresentanter og administrativt ansatte på universitetet. Jeg kjenner at det ikke bare er studentengasjementet som brenner litt ekstra varmt i meg, men at også samfunnsengasjementet generelt slår noen ekstra gnister. Jeg har blitt fortalt om voksende tiltak hos både fagutvalg og instituttutvalg, og gjennom hele semesteret har Ad fontes sin kalender vært stappfull av arrangementene til humanioras studenter, fra russisk quiz til digital kulturs alumnivelder. Jeg har også hatt gleden av å møte flere engasjerte på HF, både fra HSU, Ad fontes, HF-revyen og HAU. Hvem vet, kanskje en av dem får lov å bli forfulgt en dag av Atrium, neste gang? ▲

KILDER:

– <http://old.srib.no/nyheter/vil-flytte-hf-studentene-i-brakker/>

– <http://www.ba.no/nyheter/article5916959.ece>

– <http://www.bt.no/nyheter/lokalt/Her-sages-treet-ned-2764986.html>

– <http://www.deltidspsykemelding.no>

IKON
Merle Klein

Paris i praksis

Tekst: **Lise Marie Lunaas Holt**

lise.holt@student.uib.no

Illustrasjon/foto: **Keren Rebecca Marthinsen**

keren.marthinsen@student.uib.no

Det var oppbrudds- og avskjedstid. Jeg skulle på utveksling. «Nyt Paris!» sa de alle sammen. Ingen advarsler, ingen råd, bare to ord som inneholdt mer enn det to ord klarer å romme. De kunne like gjerne ha sagt: Om du ikke nyter Paris, vil ditt liv forfalle fra i morgen av. Dette er din eneste sjanse. Grip den. Jeg dro til Paris med en følelse av å ha mine siste kort på hånden.

Mange omtaler Paris som et eventyr. At du egentlig ikke lever i virkeligheten og at livet er en drøm. Ikke spør meg hvorfor den japanske ambassaden har opprettet en 24 timers telefonlinje for «Paris-syndromet». Når sindige asiater møter en morsk lokalbefolkning og et ukjent språk, utløser kultursjokket sammenbrudd og psykose. Medisin: Å reise hjem til Japan og aldri vende tilbake. I Paris viser drømmen seg å være et helvete.

Selv ble jeg ikke rammet. I stedet fikk jeg en annen diagnose: trøtthet. Noen dager etter ankomst, stod jeg der med baguetten i hånden og tenkte «var dette det hele». Eiffeltårnet ruvet som et annet slags tårn, og kirkene var staselige og kalde. Seinen var rufsete og det blåste hardt langs

kaiene. Hvordan går det an å være i en by samtidig som du ikke er der? Selv med en nyinnkjøpt baguette i hånden? Jeg skriver dette for å fortelle dere at det går an.

Hva er det med Paris? Hvorfor føles

Ikke spør meg hvorfor Japans ambassade har opprettet en 24 timers telefonlinje for «Paris-syndromet»

byen som et sted man en gang har hørt om, men ikke besøkt? Et eventyr langt unna?

En by som tilbyr et blinkende tårn og dermed gir seg selv navnet «romantikkens by»? En dansk venninne sa det treffende: «Du har følelsen av at det ligger noe under og ulmer. Det er som å gå rundt i en kulisse».

Hun har rett. I disse krisetider gir Paris oss akkurat det vi ber om. Ville Paris' ordfører si: «Vi tok ned Eiffeltårnet og

raste Montmartre, for nå får det være nok med turistattraksjoner. Turister, dra andre steder». Det er ikke sannsynlig. Og siden byen går igjen i nesten alle filmer, i hvert fall fra Hollywood, er det naturlig at vi midt oppe i hverdagen føler oss filmet.

Nei, problemet er menneskene som skal fortelle deg hva Paris er. De som har «skjønt» Paris. La oss starte med turistbøkene. Der er lysenes by «malerisk», «elegant», «fornem», «ekte», «ærværdig», «i sin flotteste skrud». For de hjemme i Norge er byen «deres drøm». For de som jobber på ambassader og sjømannskirker og departementer er den sikkert alle disse ordene, pluss noen til. Frarøvet språk og tale står du der. Ikke snakk om at du får sette ord på byen som for en periode har blitt din.

Likevel må du gi turistbøkene og ambassadefolkene litt rett. Paris er ikke som de andre. Finnes det flere byer som sier så mye mer enn det øyet kan se? (Ja, sier du, men det er ikke poenget her.) Hvor nasjonalforsamlingen, Versailles-slottet og Pompidou-senteret ikke er steder men abstraksjoner (Menneskerettigheter – Pomp

”

*Paris er ikke
som de andre*

og prakt – Abstrakt kunst)? Hvor Bastillen ble stormet i 1789? Hvor det var 68-opprør? Byen til Simone og Sartre og Sarkozy og Robespierre og hvem vet hvilke andre?

Paris er et vakkert opplysningsprosjekt. I et lyst øyeblikk tenker du dét. Du vet at her er dannelsen, og du er faktisk ennå student. Da er det bare å brette opp armene og ta fatt, riktig kaste seg ut i monumentjungelen. Men byen løper foran og rekker tunge til deg, og du når den aldri igjen. Paris kan nemlig ikke sees på noen måneder. Den kan heller ikke sees på ett år eller et liv for den saks skyld. Parisere blir aldri lei av å «oppdage» Paris om søndagene.

Her kommer konklusjonen: Om jeg påstår at byen har snudd opp-ned på mitt liv, vil jeg fare med løgn. Ting fortsetter av en eller annen mystisk grunn å være de samme. Likevel ligger alt for mine utslitte sko: Galeries Lafayette og Latinerkvarter, stressede franskmenn og veldig mange andre monumenter. Før jeg drar hjem, skal jeg løpe opp i Triumfbuen. Fra den vil jeg forsikre meg om at denne byen har en ende.

Silja Dyngeland

Silja Dyngeland (22) slipper to låter i november. Singlene er små smakebiter på debutalbumet som skal slippes i 2013.

Tekst: **Tilla Tine Bårdsdatter Bønes**
tilatine@gmail.com

Det er Bergens første skikkelige snøbyge i år, og jeg skal møte Silja Dyngeland for å snakke om den nye singelen. Jeg søker ly på Sundt og liker etter kommer en nedsnødd Silja. Vi piler opp på Cafe Opera, henger fra oss det våte yttertøyet og varmer oss på hver vår kaffe.

– Hvorfor har du valgt «Noe» som tittel på singelen?

– Singelen heter «Noe» fordi det er det den handler om. Det er ikke mer å si om den saken. Når man hører den, tror jeg man forstår det man trenger å forstå.

– På 7-tommeren du ga ut i februar i år synger du på engelsk, men på de nye singlene, og snart platen din, får vi høre deg synge på norsk. Hvorfor har du valgt å legge over til norsk?

– Jeg har tidligere skrevet mye på engelsk fordi det ga meg en slags distanse. Jeg har skrevet litt på norsk også, men har ikke helt turt å gå ut med det fordi det er mye nærmere, og for meg er det å skrive på norsk et steg mot en mye mer personlig vinkling. Jeg følte meg ikke helt klar for det, men nå har jeg altså tatt steget. Det føles bra. Lyrikken og diktningen opptar meg mer, jeg skriver mye hyppigere, og føler jeg jobber bedre da, kan du si.

– Hva handler sangene dine om?

– Sinnsstemninger, egentlig. Og forholdet mellom meg og andre mennesker, eller forholdet jeg observerer mellom mennesker rundt meg. Og selvfølgelig kjærlighet og småting i hverdagen.

– Har du noen forbilder?

– Forbilder ja, de har jeg mange av. De som virkelig inspirerte meg til selv å starte opp var vel Joni Mitchell, Radka Toneff og The Beatles. Og så har jeg hørt en del på Odd Nordstoga. Og nå har det jo blusset opp flere musikere som synger på norsk og er litt rett på sak med en muntlig og personlig touch. Det liker jeg.

– Er musikk drømmen?

– Ja, man må jo nesten si det da. Musikken opptar meg hele tiden. Jeg går rundt med tekster og melodier i hodet og plutselig går jeg og synger. Da må jeg fram med taleopptak på telefonen og

Musikken opptar meg hele tiden

få det ut. Det blir jo grådig slitsomt innimellom, men jeg tror ikke det kommer til å stoppe med det første heller, for jeg liker det jo så godt. Det er så utrolig gøy når alle bitene plutselig faller på plass og man sitter igjen med et resultat.

– Når eller hvordan visste du at det var musikk du ville drive med?

”

– Det har alltid vært litt musikk, eller masse musikk egentlig! I syvende klasse begynte jeg å synge duetter sammen med en kompis i klassen, Joel, hos vår sanglærer Magne Skrede. Og da jeg var «fjortis» begynte jeg å spille gitar i friminuttene på skolen, for der var noen gitarer tilgjengelig. En dag foreslo en kompis at jeg kunne ta gitartimer hos hans søster Josefin Winther, som er en artist fra Bergen. Hos henne lærte jeg sinnsykt masse. Hun oppfordret meg til å begynner å skrive egne ting, og etter at hun fikk høre låtene mine, spurte hun om jeg ville varme opp for henne på Garage. Og det ville jeg selvfølgelig, ble helt månebedotten. Det var skikkelig big shit. Så fikk jeg en måned på meg å skrive masse låter og så bar det rett ut på scenen.

Foto: MARTE HUSDAL RÅEN

”

Jeg følte meg ikke helt klar for det, men nå har jeg altså tatt steget

SILJA DYNGELAND

- * Født: 13.04.1990
- * Priser og stipender: Vant Oppdrag DEMO i mai 2008 og Kulturgründerstipend av DnB i 2011. I 2012 fikk hun støtte fra Bergen kommune til innspilling av debutalbumet som nå spilles inn.
- * Utgivelser: Slapp 7-tommer produsert av Kato Ådland i 2012
- * Du finner henne på:
www.nrk.no/urort/artist/siljadyngheland
www.myspace.com/siljadyngheland
www.facebook.com/siljadyngheland

Siden ble det låtskriverkurs hos Julian Berntzen, som også er en kjent bergensartist, og deretter musikklinjen på Langhaugen.

– *Så bar det rett i musikkretningen med deg?*

– Ja. Nå er det for seint å snu, sier hun med et smil.

– *Du studerer ved Universitet i Bergen, hvordan klarer du å kombinere musikken med studiene?*

– Å, det er på hengende håret. Jeg er deltidsstudent og tar retorikk og medievitenskap som både er gøy og relevant til det jeg gjør. Jeg trives, men da jeg hadde innlevering forrige uke, måtte jeg stå opp klokken seks for å skrive på en oppgaven, etterfulgt av jobb på Bergen Kino, og på kvelden fikk jeg arbeidet med musikken.

– *Du er også musikk lærer?*

– Ja, mandager underviser jeg en niende klasse i musikkorientering, og torsdager underviser jeg i vokal i regi av AKKS. I tillegg anmelder jeg en kinopremiere på P5 hver fredag. «Silja på syv sekunder» heter det, sendes syv på halv ni.

– *Når får vi se deg på scenen neste gang?*

– Håper på å få gjort en slippfest i november med fremvisning av den nye musikkvideoen til «Noe». Så følg med!

– *Når og hvor finner vi musikken din?*

– Den slippes i slutten av november, og blir da å finne digitalt, hovedsaklig på iTunes og Wimp, og etter hvert også Spotify. 7-tommeren min, som vi slapp i februar er å finne på Apollon og Robotbutikken.

Jeg takker for intervjuet, og vi blir sittende og tar enda en kopp kaffe, mens vi snakker om været og skolen før vi går ut i snøværet og vinker ha det.

Nå får vi kose oss med singelen «Noe» som kommer ut i november og se fram til debutalbumet som kommer når solen varmer, og snøværet bare er et vagt minne. ❄

IKON

Gina Raanaas Tandberg

Hvilke bøker leser de som skal ta over verden, de fremtidige lærerne?

Tekst og foto: **Keren Rebecca Marthinsen**
keren.marthinsen@student.uib.no

MARKUS ANTONIUS MARSZALEK

Integrert lærer og lektor med master i fysikk.

Det stråler og lyser energi rundt Markus når han skal svare på hva han leser utenom pensum:

– Jeg leser mye forskjellig parallelt. Når jeg trenger virkelighetsflukt leser jeg *Levithan Wakes* av James S. A. Corey. Samtidig leser jeg *Sureley you're joking, Mr. Feynman* skrevet av Richard P. Feynman og Ralph Leighton, som er tidenes største fysikere. Den siste boka heter *Bad Science* av Ben Goldacre som kritiserer irrasjonaliteter som for eksempel alternativ medisin og farmasiselskaper som benytter seg av folks uvitenhet.

STEFFEN LYDVO

Integrert lektor med master i biologi.

Denne unge mannen fra Voss er en meget belest kar, så det blir ofte vekselvirkning mellom flere bøker på en gang, til tross for at han akkurat nå kun leser *Sherlock Holmes* av Sir Arthur Conan Doyle.

– Eg likar best sjangrane Sci-fi og fantasy, fordi dei har ikkje så strenge rammer. Ved å sjå vekk i frå begrensningane som den verkelege verda påtvingar oss, er ein fri til å utforske meir interessante konsept og ein har moglegheit til å finne svar på filosofiske og moralske problem.

FREDRIK DALE

Integrert lektor med master i engelsk.

Fredrik har også lest en del Sci-fi, men etter nesten 200 bøker av denne sjangeren har han beveget seg inn i et litt mer filosofisk hjørne.

– Boken jeg leser nå heter *Trekkoppfuglen* av Haruki Murakami. Påvirket av sin japanske kultur, gir denne forfatteren nye perspektiver og ulik forståelse av relasjoner til folk.

Han skriver på en slik måte at jeg får sjelero og blir fylt av tanker, så denne forfatteren anbefales på det sterkeste.

MARI MULELID

Integrert lektor med master i engelsk.

At pensum i engelsk er fullt av litterære verk, stopper ikke Mari i å lese. Hun er tusenkunstner, så å lese 12 bøker på en gang er lett som en plett.

– Eg les no *Clash of Kings* av George R.R. Martin sidan eg er stor fan av TV-serien *Game of Thrones*. Sida eg var lita har eg elska fantasy som sjanger, eg elsker det å kunne rømme langt frå røynda og drøyme meg vekk. Eg elsker òg alt som er absurd, så neste bok som ligg og venter på meg *Hitchhiker's Guide to the Galaxy*.

